

Kurelić, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:138653>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Ak. god. 2019./2020.

Anamarija Kurelić
ČASOPISI I ARHIVI: OSVRT
NA NAKLADNIŠTVO DRŽAVNOG ARHIVA U PAZINU
(diplomski rad)

Mentorica: dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(potpis)

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Povijest arhiva	2
2.1. Pojam i uloga arhiva	2
2.2. Arhivi kroz povijest	2
2.3. Povijesni prikaz arhiva u Hrvatskoj.....	3
2.4. Nakladnička djelatnost arhiva	5
3. Državni arhiv u Pazinu	7
3.1. Povijest Državnog arhiva u Pazinu.....	7
3.2. Djelatnost i unutarnje ustrojstvo Državnog arhiva u Pazinu	8
3.3. Nakladnička djelatnost Državnog arhiva u Pazinu	9
4. Znanstveni časopisi	12
4.1. Definicija znanstvenog časopisa.....	12
4.2. Povijesni prikaz časopisa.....	13
4.3. Povijest časopisa u Hrvatskoj	14
4.4. Vjesnik istarskog arhiva	15
5. Usporedba Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu i Vjesnika istarskog arhiva	18
5.1. Cilj, metodologija i uzorak istraživanja.....	18
5.2. Istraživanje na razini časopisa	19
5.2.1. Identifikacijske oznake	20
5.2.2. Učestalost izlaženja.....	22
5.2.3. Numeracija sveščića i godišta i paginacija	23
5.2.4. Upute autorima.....	26
5.2.5. Otvoreni pristup i prisutnost u bazama podataka.....	27
5.2.6. Urednici.....	32
5.3. Istraživanje na razini članka	34
5.3.1. Bibliografska opremljenost članaka.....	34
5.4. Zaključak istraživanja.....	44
6. Zaključak	45
7. Popis priloga.....	46
8. Literatura	48

1. Uvod

Nakladništvo (izdavaštvo) je djelatnost kojom djelo postaje pristupačno javnosti. Uključuje pribavljanje i odabir rukopisa, grafičko i likovno oblikovanje, uređivanje, organizaciju tiskanja ili drugog oblika proizvodnje, promotivne aktivnosti te raspačavanje (distribuciju).¹ Mnogi poistovjećuju pojam *nakladništvo* s pojmom *izdavaštvo*, iako postoji mala razlika u tim pojmovima. Naime, izdavač pokreće izdavanje neke jedinice knjižnične građe, a ne snosi troškove za njezinu izradbu, dok se nakladnik brine o izdavanju jedinice knjižnične građe te snosi troškove njezina izdavanja i tiskanja.² Iako je temeljna zadaća arhiva prikupljanje, čuvanje i davanje na uporabu arhivsko gradivo, bilo za privatna ili znanstvena istraživanja, arhivi se često bave i nakladničkom djelatnošću pa objavljuju posebna stručno znanstvena izdanja o arhivskom gradivu i povijesti područja za koje je nadležan pojedini arhiv. U radu je obuhvaćena cjelokupna djelatnost arhiva kroz nekoliko cjelina osvrnuvši se na nakladničku djelatnost arhiva i važnost časopisa, kao glavnog posrednika u komunikaciji između korisnika i arhivskog gradiva.

U uvodnom dijelu rada prikazan je povijesni pregled arhiva te nakladnička djelatnost arhiva. U središnjem dijelu rada prikazano je djelovanje i rad Državnog arhiva u Pazinu kao važne institucije u kulturi na istarskom području te je prikazan povijesni razvoj ustanove i njezina izdavačka djelatnost s posebnim osvrtom na časopis *Vjesnik istarskog arhiva*. U središnjem dijelu prikazan je i povijesni razvoj časopisa znanstvene komunikacije te njegova glavna obilježja i značajke u komunikaciji. Naglasak je stavljen na istraživanje dvaju znanstvenih časopisa: *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* i *Vjesnika istarskog arhiva*. Istraživanjem su se uočile promjene koje su se događale u uređivanju časopisa na razini pojedinog sveščića časopisa i članaka.

¹ Horvat, Aleksandra, Živković, Daniela. *Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige*. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012. Str. 149.

² Verona, Eva. *Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga : Prvi dio odrednice i redalice*. 2. izmijenjeno izd. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986. Str. 380. i 382.

2. Povijest arhiva

2.1. Pojam i uloga arhiva

Arhivi su ustanove ili službe u kojima se trajno čuva, obrađuje i daje na korištenje arhivsko gradivo. U prošlosti, a djelomice i danas terminom arhiv označava se cjelina dokumentarnog materijala nastala nečijim radom. U tome slučaju se radi o registraturnom gradivu (arhivsko gradivo u nastajanju, potencijalno arhivsko gradivo). Ponekad naziv arhiv podrazumijeva cjelinu dokumentarnog materijala koji se kao arhivsko gradivo trajno čuva i tada je riječ o arhivskom fondu.³ Prema Zakonu o arhivskom gradivu i arhivima pod pojmom dokumentarno gradivo podrazumijevaju se sve informacije zapisane na bilo kojem mediju, koje su nastale, zaprimljene ili prikupljene u obavljanju djelatnosti pravnih i fizičkih osoba te mogu pružiti uvid u aktivnosti i činjenice povezane s njihovom djelatnošću. Kada se govori o arhivskom gradivu, riječ je o odabranom dokumentarnom gradivu koje ima trajnu vrijednost za kulturu, povijest, znanost ili druge djelatnosti, ili za zaštitu i ostvarivanje prava i interesa osoba i zajednica, zbog čega se trajno čuva.⁴

2.2. Arhivi kroz povijest

Nastanak arhiva vezan je uz potrebu čuvanja zapisa o prošlim političkim i gospodarskim događajima. Vjeruje se da su prvi arhivi nastali u okrilju starih istočnih civilizacija (Hetiti, Asirci, Medijci, Babilonci, Perzijanci i Egipćani), a na prostoru Europe prvi se arhivi javljaju u staroj Grčkoj i Rimu. Državni spisi u Ateni, u 4. st. pr. Kr., čuvali su se u *metroonu* (hramu božice Kibe), a moguće je da su i drugi polisi imali slične ustanove. U Rimu su se spisi u početku čuvali u kući kraljeva, potom konzula, a od 5. st. pr. Kr. pohranjivali su se u javnoj zgradi. Valerije Publikola 509. pr. Kr. stvara glavni arhiv u Saturnovu hramu, gdje se čuvaju zakoni i odluke Senata, novčani popisi i izvještaji iz provincija. Od 78. pr. Kr. međunarodni ugovori čuvaju se u zgradi *tabularium* na Kapitolu. U doba Republike, a poslije i u doba Carstva, nastaju i drugi arhivi poput vojnih, ili arhiva municipija. U razdoblju Carstva nastaje i carski arhiv (*tabularium Caesaris*), gdje su pohranjivani ne samo spisi carske kuće nego i drugi službeni dokumenti. U srednjem vijeku na istoku Europe antička tradicija živjela je još neko vrijeme, tako da i Justinijanov kodeks (6. st.) sadrži neke zakone glede arhiva. No, na zapadu politička struktura i uprava iz pokretnih dvorova nije dopuštala stvaranje središnjih državnih arhiva, nego vladari važne dokumente najčešće pohranjuju u crkvama, kulama i palačama

³ Ivanović, Jozo. *Priručnik iz arhivistike : 1. dio*. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2010. Str. 107.

⁴ *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima*. // Narodne novine. 61(2018), čl. 3.

(*archiva stataria*) ili ih katkad nose sa sobom (*archiva viatoria*). Smatra se da su najstariji arhivi (crkveni, gradski ili notarski) oni koji neprekinuto čuvaju gradivo od 13. stoljeća. Potkraj srednjeg vijeka počinje koncentracija arhiva.⁵ Od srednjega vijeka do 18. stoljeća prevladava uloga arhivske građe kao dokazatelja pravnih i drugih relevantnih životnih činjenica. Posjednik ili stvaralac arhivske građe drži arhivsku građu za sebe i on je njezin glavni, a često i isključivi korisnik. Sukladno tome, stvaraoci građe trajno čuvaju arhivsku građu za koju smatraju da im može poslužiti za zaštitu njihovih prava i interesa. Tek od kraja 18. stoljeća počinje proces stvaranja posebnih, samostalnih arhivskih ustanova – arhiva u kojima se postupno koncentriraju sve veći broj organskih cjelina arhivske građe, nastale radom raznih stvaralaca, prvenstveno državnih organa i institucija javne vlasti. Takav su proces poticale društveno-političke promjene, znanstvene potrebe te sve složenije i opsežnije administrativno poslovanje modernog državnog mehanizma, koje je stvaralo sve veće količine dokumentarnog materijala i arhivske građe arhivima kao javnim institucijama jedne posebne državne, tj. društvene službe.⁶ Marija Terezija je 1749. osnovala Haus-, Hof- und Staatsarchiv koji je postao uzor i poticaj osnivanja arhiva u ostalim europskim državama. Ipak, sustavna povezanost arhiva i pismohrana dostignuće je kasnijeg razdoblja, a u punini se afirmirala tek u najnovije doba.⁷

2.3. Povijesni prikaz arhiva u Hrvatskoj

U priobalnoj Hrvatskoj, razvojem kancelarije, već od 13. stoljeća spisi se čuvaju u pismohranama, sređuju se i popisuju, a u 15. stoljeću poznato je da se na njih stavljaju i signature. Prvi je poznati propis o čuvanju spisa u Hrvatskoj iz 1312. godine nastao na području Splita. Riječ je o odredbi Splitskog statuta kojom se propisuje strogi režim čuvanja i zaštite pisanoga gradiva u posebnoj prostoriji, čak i u posebnom objektu (*in turri communis*). Bitni su elementi te odredbe sačuvani i u drugim statutima priobalne Hrvatske (Brač, Hvar, Trogir, Poreč, Pula). Sve su te odredbe imale za svrhu obraniti prava kako općine tako i pojedinaca. Središnja mletačka vlast u okviru nadzora uprave u Dalmaciji i Istri posebnu je pozornost pridavala čuvanju spisa. Tako labinski podestat 1517. godine određuje da svi koji imaju bilo kakvu ispravu što se odnosi na komunu, moraju je u roku od osam dana donijeti pred njega.⁸ Za uređenje registratura, odnosno za uređenje arhiva i njihov razvoj tijekom cijelog 18. stoljeća

⁵ *Arhiv*. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=3764> (15.3.2020.).

⁶ Stulli, Bernard. *Arhivistika i arhivska služba : studije i prilozi*. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 1997. Str. 351.

⁷ Kolanović, Josip. *Arhivistika i povijest upravnih institucija*. // *Arhivski vjesnik*. 34-35(1991-1992). Str. 11.

⁸ Orbanić, Elvis. *Povijest i baština Državnog arhiva u Pazinu*. 2017. // *Matica hrvatska*. Dostupno na: <http://www.matica.hr/hr/519/povijest-i-bastina-drzavnog-arhiva-u-pazinu-27026/> (18.3.2020.).

najznačajnije su reforme u upravi i administraciji. U cijeloj tadašnjoj Habsburškoj Monarhiji, dakle i u kraljevinama Ugarskoj te Hrvatskoj i Slavoniji, reforme označavaju u drugoj polovici 18. stoljeća početak modernog administrativno-birokratskog upravljanja državom. Uređenje arhiva bilo je od velike važnosti za potrebe dvora kako bi se utvrdila prava habsburške vladarske kuće, osobito za onaj dio područja Mletačke Republike koji je nekoć bio pod vlašću hrvatskih, a kasnije ugarsko-hrvatskih kraljeva. Uz to i potrebe uređenja moderne države zahtijevali su uredne i sređene pismohrane pojedinih ustanova. Iz tih razloga bilo je potrebno spis što prije i jednostavnije pronaći. Kraljevske kancelarije i druge pismohrane u srednjem vijeku imale su malo spisa pa je pronalazak istih bio lak, no u 18. stoljeću s povećanjem aktivnosti mnogobrojnih upravnih ureda i kancelarija proizvodilo se sve više registraturnog materijala, koji se trebao srediti i očuvati.⁹

U Hrvatskoj je u 19. stoljeću započeo proces odvajanja tekućeg ili registraturnoga gradiva od onog koje ima povijesni značaj, preko stvaranja posebnih spremišta za stare spise, do osnivanja posebnih ustanova u kojima se preuzima arhivsko gradivo raznih stvaratelja. Ipak, o organiziranoj arhivskoj službi možemo govoriti tek od 20. stoljeća, kada se ustanovljavaju arhivi, najprije u nadležnosti uprave, a potom i kao samostalne ustanove koje trajno čuvaju, stručno obrađuju i daju na korištenje arhivsko gradivo.¹⁰ Prvi zakon kojim se nastojalo sustavno urediti arhivska služba je Opći zakon o državnim arhivima iz 1950. godine. Zakonom su se uređivali ustroj i djelatnost arhivske službe, kaznene i završne odredbe.¹¹ Na temelju njega su u Republici Hrvatskoj, uz arhive u Dubrovniku (1920.), Zadru (1928.), Zagrebu (1923. današnji HDA, a 1947. današnji DAZG) i Rijeci (1949.), osnovani kao samostalne ustanove i arhivi u Varaždinu (1951.), Splitu (1952.), Osijeku (1957.), Karlovcu (1958.), Pazinu (1958.), Slavenskom Brodu (1959.), Bjelovaru (1961.) i Sisku (1962.). Donošenjem Zakona o arhivskoj građi i arhivima 1962., koji je sadržajem i normiranjem obuhvatio sva značajna stručna pitanja arhivske djelatnosti u Republici Hrvatskoj te reguliranjem teritorijalne nadležnosti arhiva 1963. širenje mreže arhivskih ustanova zaustavljeno je do stupanja na snagu Zakona iz 1997., nakon kojega je osnovano šest novih arhiva i to: područni državni arhivi u Gospiću (1999.), Šibeniku (2007.), Vukovaru (2007.), Štrigovi (2007.), Križevcima (2008.) i Virovitici (2008.) te kao jedini specijalizirani arhiv Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata (2004.). Time je utvrđena mreža arhiva koja danas čini osnovu arhivske službe u Republici

⁹ Pandžić, Miljenko. *Arhivi i pismohrane u doba Hrvatskog kraljevskog vijeća (1767-1779)*. Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2005. Str. 70.

¹⁰ Orbanić, Elvis. *Nav. dj.*

¹¹ Ivanović, Jozo. *Nav. dj.* Str. 244.

Hrvatskoj i teritorijalno pokriva svih 20 županija i Grad Zagreb. Kao središnji i matični arhiv u Republici Hrvatskoj djeluje Hrvatski državni arhiv.¹² Razvoj arhivske službe izvan mreže državnih arhiva koji je bio predviđen Zakonom iz 1997. potpuno je izostao iako je uključivanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u javnu arhivsku službu važno ne samo zbog unaprjeđenja zaštite gradiva koje se kod njih nalazi već i zbog omogućavanja dostupnosti gradiva u sredini u kojoj je i nastalo. Novi cjeloviti Zakon o arhivskom gradivu i arhivima donesen je 2018. kako bi se unaprijedio i osuvremenio sustav zaštite arhivskog gradiva kroz tri važna područja: transformaciju službe, dostupnost i korištenje gradiva te zaštitu gradiva u elektroničkom obliku. Omogućeno je osnivanje arhiva u sastavu i izmijenjen je način upravljanja većim arhivima, koji su dobili upravna vijeća. Pojedine odredbe o predaji gradiva arhivima i o upravljanju gradivom u arhivima usklađene su sa zahtjevima koji se odnose na gradivo u elektroničkom obliku. Ukinut je opći rok nedostupnosti gradiva u trajanju od trideset godina te je javno arhivsko i dokumentarno gradivo postalo dostupno od svog nastanka.¹³

2.4. Nakladnička djelatnost arhiva

Arhivsko gradivo na jedinstven način svjedoči o pojedinačnim događajima, društvenim procesima i kontekstu u kojemu su se zbivali. Izvorno gradivo koje se čuva u arhivima nezamjenjiv je izvor za proučavanje i razumijevanje nacionalne, ali i šire povijesti, kulture i društvenoga života. Objavljivanje izvornoga gradiva, različitih vrsta obavijesnih pomagala i drugih srodnih publikacija sastavni je dio stručnih aktivnosti arhiva povezanih sa zaštitom, obradom i omogućavanjem dostupnosti arhivskoga gradiva. Arhivi razvijaju i njeguju vrijednu i bogatu nakladničku djelatnost objavljujući stručne i znanstvene časopise, serije objave arhivskoga gradiva te druge raznovrsne periodičke publikacije i monografije s područja arhivistike, informacijskih znanosti, društvenih znanosti i raznih polja humanističkih znanosti. Namjera je arhiva putem publikacija postati posrednik između širokoga kruga pojedinačnih korisnika, javne uprave te sustava znanosti i kulture.¹⁴ Nakladnička djelatnost kulturnih ustanova pridonosi razvoju i afirmaciji ustanove, a rezultati predstavljaju znanstvene i stručne radove ne nužno samo zaposlenika, nego i stručnih suradnika i znanstvenika koji žele objaviti

¹² Nacionalni plan razvoja arhivske djelatnosti za razdoblje 2020.-2025. // Ministarstvo kulture. Dostupno na: <https://www.minkulture.hr/userdocsimages/T%20H%20U%20M%20BO%20V%20I/Novi%20direktorij/KONA%C4%8CNO%20Prijedlog%20-%20Nacionalni%20plan%20razvoja%20arhivske%20djelatnosti%202019%20-%202014.11.2019.pdf> (20.3.2020.).

¹³ Isto.

¹⁴ Izdavačka djelatnost. // Hrvatski državni arhiv. Dostupno na: <http://www.arhiv.hr/O-nama/Djelatnost/Izdava%C4%8Dka-djelatnost> (24.3.2020.).

svoj rad. Kvaliteta i kvantiteta izdanja pojedinog arhiva ovisi o nekoliko faktora koji se uzimaju u obzir prilikom kritičkog sagledavanja cjelokupne izdavačke djelatnosti pojedine ustanove. Jedan od ključnih problema prilikom priređivanja starijeg gradiva za objavu je taj da njegovo objavljivanje zahtijeva interdisciplinarnost i znatne napore brojnih stručnjaka koji nisu uvijek zaposlenici arhiva, a ponekada i žive izvan mjesta u kojem arhiv djeluje. Takva okolnost dodatno povećava cijenu i složenost postupka objavljivanja gradiva. Sljedeći faktor koji utječe na objavljivanje izdanja arhiva jest broj i stručnost djelatnika te njihova sposobnost da prepoznaju važnost gradiva i izazovu zanimanje javnosti za njegovo objavljivanje. Posljednji od faktora, ali nikako manje bitan, je zakonsko ograničenje, odnosno zabrana objavljivanja dijelova gradiva mlađeg od 70 godina. Ovaj faktor predstavlja otežane okolnosti s obzirom da je velik dio gradiva koji se čuva u arhivima novijeg datuma i kao takve nije ih moguće objavljivati.¹⁵ Autorice Petrec, Hebrang Grgić i Krivić Lekić u istraživanju koje su proveli 2012. godine kako bi se utvrdila približna tiskana izdavačka aktivnost svih hrvatskih arhiva navode da na temelju pregleda mrežnih stranica pojedinog arhiva izdavačku djelatnost hrvatskih arhiva moguće je podijeliti u tri kategorije:

- periodička izdanja (časopisi) u kojima se objavljuje pregled arhivskih fondova i zbirki, arhivsko gradivo, recenzije, bibliografije iz područja arhivistike, povijesti i pomoćnih povijesnih znanosti te rasprave iz područja arhivske teorije i prakse;
- knjige (ostala izdanja) u kojima se objavljuje gradivo i izvori za proučavanje lokalne i regionalne povijesti, zbornici sa stručnih skupova, izdanja koja prikazuju političku, kulturnu i gospodarsku povijest određenog područja, biografije povijesnih osoba, podatke o crkvenoj povijesti te izdanja koja prate razvoj školstva, različitih udruženja, klubova i udruga;
- katalozi izložbi predstavljaju vrijedna i opširna izdanja koja objavljuju arhivsko gradivo i podatke važne za proučavanje povijesti.¹⁶

¹⁵ Petrec, Tatjana; Hebrang Grgić, Ivana; Krivić Lekić, Martina. *Izdavačka djelatnost Državnog arhiva u Bjelovaru u kontekstu izdavaštva ostalih hrvatskih arhiva : bibliografija publikacija bjelovarskog arhiva.* // Arhivski vjesnik. 56(2013), str. 291.

¹⁶ Isto.

3. Državni arhiv u Pazinu

3.1. Povijest Državnog arhiva u Pazinu

Tradicija čuvanja arhivskog gradiva u Istri potječe još od 14. stoljeća, a o njoj svjedoče odredbe sadržane u statutima istarskih srednjovjekovnih općina, gradova i kaštela.¹⁷ Prvi ozbiljniji pokušaj osnivanja arhiva u Istri došao je od strane Zemaljskog sabora Markgrofovije Istre u Poreču (*Dieta Provinciale del Margraviato dell'Istria*), koji nakon 1871. godine započinje rad na prikupljanju izvornog arhivskog gradiva i izradi prijepisa, a sve to s ciljem osnivanja Pokrajinskog arhiva Istre. Prikupljanje gradiva za budući Pokrajinski arhiv nastavlja Istarsko društvo za arheologiju i domovinsku povijest (*Società Istriana di Archeologia e Storia Patria*), no plan osnivanja arhiva nije uspio.¹⁸ Osnutkom Državnog arhiva u Trstu (*Direzione di Archivio di Stato di Trieste*) 1926. godine, u čijoj je nadležnosti bilo i područje istarske provincije, započinje razdoblje institucionalizirane skrbi nad arhivskim gradivom. Dio gradiva stvorenog radom istarskih institucija od razdoblja mletačke uprave nadalje preuzima se u tršćanski Arhiv.¹⁹ Ponovna inicijativa za osnivanjem arhiva sa sjedištem u Istri pokrenuta je u prvim godinama poslijeratnog razdoblja u sklopu aktivnosti vezanih za popisivanje i dokumentiranje ratnih šteta nad kulturnim dobrima, a koje su provođene pri Oblasnom narodnom odboru za Istru (1945.-1947.). Ipak, nakon 1945. godine, sve do osnutka Državnog arhiva u Pazinu (službena kratica DAPA), za prikupljanje gradiva s područja Istre nadležan je Državni arhiv u Rijeci, koji već 1948. godine započinje intenzivno prikupljanje arhivskog gradiva istarskih upravnih i pravosudnih tijela te tijekom razdoblja do osnutka istarskog arhiva sa sjedištem u Pazinu provodi osnovne aktivnosti vezane uz obradu i zaštitu gradiva.²⁰ Presudnu ulogu u osnivanju Arhiva imala je prva konferencija Društva arhivskih radnika Hrvatske, koja se bavila problemom razvoja arhivske službe u Hrvatskoj. Arhivski savjet Hrvatske 1957. godine, polazeći od povijesnog, ekonomskog i političkog karaktera, a uzimajući u obzir neophodnu potrebu da se izvrši sabiranje arhivske građe u izvjesnom „stepenu“, predložio je Savjetu za nauku i kulturu NR Hrvatske, što je ovaj i prihvatio, osnivanje novih arhivskih ustanova, koje će s već postojećim činiti racionalnu mrežu regionalnih arhiva na području NR Hrvatske. Predloženo je da se osnuje arhiv u Puli.²¹ Narodni odbor kotara Pula na svojoj sjednici

¹⁷ Stulli, Bernard. *Pregled povijesnog razvitka zaštite arhivalija na područjima Historijskih arhiva u Pazinu i Rijeci.* // Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu. 23(1980), str. 12.

¹⁸ *Isto*, str. 35.

¹⁹ *Isto*, str. 42.

²⁰ Orbanić, Elvis. *Nav. dj.*

²¹ Vlahov, Dražen. *Historijski arhiv Pazin : Osnivanje, razvoj i perspektiva.* // Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu. 23(1980), str. 45.

20. listopada 1958. godine donio je Rješenje o osnivanju Kotarskog arhiva kotara Pula sa sjedištem u Pazinu, pod nazivom *Istarski arhiv Pazin*.²² Hrvatski dio istarskog poluotoka dobio je tako prvi put u svojoj povijesti ustanovu koja se bavi zaštitom, prikupljanjem i sređivanjem arhivske građe nastale isključivo na tome području. Područje nadležnosti *Istarskog arhiva* nije se mijenjalo od njegova osnutka do danas, a naziv se mijenjao još u tri navrata. Tako od 1960. godine do 1993. godine Arhiv djeluje pod nazivom *Historijski arhiv – Pazin*²³, od 1993. do 1997. kao *Povijesni arhiv Pazin*²⁴, a nakon 1997. godine kao *Državni arhiv u Pazinu*²⁵.

3.2. Djelatnost i unutarnje ustrojstvo Državnog arhiva u Pazinu

U skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima i Zakonom o javnim ustanovama Državni arhiv u Pazinu provodi mjere zaštite arhivskog gradiva i brine se za njegovu sigurnost, sređuje, popisuje i objavljuje arhivsko gradivo, te ga daje na korištenje, obavlja stručni nadzor nad čuvanjem i odabiranjem arhivskog gradiva koje se nalazi izvan ustanove i određuje mjere njegove zaštite, te donosi rješenja o suglasnosti na Pravilnike o zaštiti i obradi arhivskog i registraturnog gradiva i odobrenja na Posebne popise, provodi neposredni nadzor nad arhivskim gradivom Državnog arhiva u Pazinu i drugih imatelja arhivskog gradiva izvan sustava državnih arhiva, preuzima javno arhivsko gradivo, prikuplja privatno arhivsko gradivo otkupom, poklonom ili pohranom, obavlja sigurnosno i zaštitno snimanje arhivskog gradiva, te restauratorske i konzervatorske poslove u svezi s arhivskim gradivom, daje podatke, izvatke iz dokumenata i ovjerovljene prijepise na zahtjev korisnika, izrađuje i objavljuje obavijesna pomagala za pojedine arhivske fondove i zbirke.²⁶ Sukladno navedenim djelatnostima propisanim Zakonom i Pravilnicima o arhivskoj struci, Državni arhiv u Pazinu prema Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada ima šest odjela, a unutar pojedinih odjela nalaze se i odsjeci:

1. Odjel za sređivanje i obradu arhivskog gradiva:
 - odsjek za sređivanje i obradu arhivskog gradiva do 1945.
 - odsjek za sređivanje i obradu arhivskog gradiva od 1945.
2. Odjel za zaštitu arhivskog i registraturnog gradiva izvan arhiva

²² *Rješenje o osnivanju Kotarskog arhiva kotara Pula*. // Službeni vjesnik Narodnog odbora kotara Pula. 8(1958), čl. 1.

²³ *Rješenje o historijskom arhivu Kotara Pula*. // Službeni vjesnik Narodnog odbora kotara Pula. 13(1960), čl. 1.

²⁴ Obvezatni napatuk o nazivima regionalnih arhiva donijela je ondašnja ministrica prosvjete, kulture i športa Vesna Girardi Jurkić iz kojeg je vidljivo da su priopćenjem Ministarstva, a u skladu s odredbama uredbi Vlade RH od 4. kolovoza 1992., regionalni arhivi bili obvezani promijeniti svoj naziv *historijski* u hrvatski naziv *povijesni arhiv*.

²⁵ *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima*. // Narodne novine. 105(1997), čl. 70.

²⁶ *Djelatnost*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/djelatnost/> (24.3.2020.).

3. Odjel za dokumentacijsko-informacijske poslove s Knjižnicom:
 - odsjek za informatičku podršku
4. Odjel za zaštitu arhivskog gradiva, konzervaciju i restauraciju:
 - odsjek za digitalizaciju i mikrofilmiranje
5. Odjel za crkveno gradivo
6. Odjel za opće poslove.²⁷

Ustanova zapošljava ukupno 28 djelatnika koji su raspoređeni po gore navedenim odjelima i odsjecima. Iako je primarna djelatnost arhiva zaštita pisane kulturne baštine, to ne sputava djelatnike arhiva da se bave i ostalim aktivnostima unutar ustanove. Često se održavaju brojna zanimljiva javna predavanja na kojima gostuju predavači i prezentiraju teme iz istarske povijesti namijenjene široj javnosti. Također, stručni djelatnici Arhiva, s ciljem upoznavanja i popularizacije arhiva i arhivske djelatnosti, organiziraju predavanja učenicima osnovnih i srednjih škola te studentima, kao i drugim zainteresiranim grupama, prilikom čega posjetitelji mogu saznati o povijest ustanove, o arhivskoj djelatnosti te o bogatom fondu Arhiva. Predavanja uključuju uvid u izvorno arhivsko gradivo (statute, urbare, matične knjige, bilježničko gradivo, isprave itd.). Također, organiziraju se brojne izložbe s ciljem predstavljanja javnosti izvornih arhivskih zapisa. Na svakoj se izložbi nastoji prezentirati djelić bogatstva pisane baštine o kojoj ustanova skrbi: statuti, urbari, zemljovid, isprave, knjige i sl.

3.3. Nakladnička djelatnost Državnog arhiva u Pazinu

Državni arhiv u Pazinu ima bogatu nakladničku djelatnost. Važno je napomenuti da Ustanova do 1991. godine svoja izdanja objavljuje u suradnji s Državnim arhivom u Rijeci nakon čega nastavlja objavljivati samostalno svoj niz *Posebna izdanja*, a numeracija samostalnih izdanja nadovezuje se na ranije objavljena, pa je prvi samostalno objavljeni svezak numeriran brojem 11. Unutar *Posebnih izdanja* formirano je nekoliko kola, *Glagoljski rukopisi*, *Spisi istarskih bilježnika* i *Matične knjige Istre*.²⁸

Projekt *Glagoljski rukopisi* najdugovječniji je i najplodniji projekt Državnog arhiva u Pazinu. Započet je 1992. godine kao samostalni projekt Državnoga arhiva u Pazinu (do 1991. godine projekt se realizirao u suradnji s Historijskim, danas Državnim arhivom u Rijeci). Urednici i začetnici projekta bili su svjesni da na ovim prostorima postoji potreba i društveni interes za izdavačkom djelatnošću ove vrste, ali i potreba za očuvanjem i istodobnim

²⁷ *Unutarnje ustrojstvo*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/unutarnje-ustrojstvo/> (24.3.2020.).

²⁸ *Posebna izdanja*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/posebna-izdanja/> (25.3.2020.).

promoviranjem glagoljske kulturne baštine. Jedna od glavnih i najvažnijih ideja projekta jest ukazati na iznimnu važnost glagoljskih rukopisa kao povijesnih i jezičnih vrela i svjedočanstava povijesti na našem tlu te ih učiniti dostupnima stručnoj i znanstvenoj javnosti, ali i širem društvenom krugu zainteresiranom za tekstove ovakve vrste. Do sredine 2020. godine je u nakladi Državnog arhiva u Pazinu objavljeno sveukupno trinaest svezaka projekta *Glagoljski rukopisi*.²⁹

Državni arhiv u Pazinu pokrenuo je 2005. godine novo kolo *Spisi istarskih bilježnika* u nizu *Posebni izdanja*. Riječ je o projektu objavljivanja knjiga i spisa najstarijih, a time i najvažnijih istarskih bilježnika kako bi se pravnoj, kulturnoj i znanstvenoj zajednici predočila povijest hrvatskog notarijata na njezinim najreprezentativnijim primjerima, istarskim bilježnicima.³⁰ Do danas su objavljena dva sveska *Spisa istarskih bilježnika: Knjiga labinskog bilježnika Bartolomeja Gervazija i Registri porečkih bilježnika Henrika de Artizanibus (1433. - 1434.) i Antuna de Teodoris (1435. - 1449.)*.

Također, u nizu Posebna izdanja nalazu se *Zbornici javnih predavanja*. Zbornici predstavljaju javna predavanja održana u Državnom arhivu u Pazinu u pisanom obliku. Glavni motiv i cilj pokretanja ovog izdavačkog projekta jest ukazati na iznimnu važnost i vrijednost arhivskog gradiva kao temelja i početne točke za mnoga znanstvena i stručna istraživanja raznih znanstvenih područja. U Zbornicima su objavljeni radovi različite tematike, autora različitih istraživačkih interesa, koji su se u većoj ili manjoj mjeri oslanjali na arhivsko gradivo, uglavnom pohranjeno u Državnom arhivu u Pazinu. Osim arhivskog gradiva, autori su pri pisanju radova koristili i arhivske fondove koji se čuvaju u drugim arhivskim ustanovama (Hrvatskom državnom arhivu, Arhivu Istarskog književnog društva Juraj Dobrila Pazin, Biskupijskom arhivu Porečke i Pulske Biskupije i drugdje).³¹ Za sada su izašla četiri Zbornika, dok se materijal za peti zbornik sustavno prikuplja.

Među Posebnim izdanjima mjesto zauzimaju katalogi izložbi te knjige čija je tematika usko vezana za povijest Istre od najstarijih vremena do danas, a opisuju svakodnevicu istarskog čovjeka u gospodarskom, društvenom i religioznom smislu. Godine 2019. pokrenuto je novo kolo posebnih izdanja, *Matične knjige Istre* s obzirom da se u nadležnosti Arhiva nalaze matične knjige koje su se počele voditi prije odluke Tridentinskog sabora (1563. god.).

²⁹ *Glagoljski rukopisi*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/glagoljski-rukopisi/> (25.3.2020.).

³⁰ *Istarski bilježnici*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/istarski-biljeznici/> (25.3.2020.).

³¹ *Riječ uredništva*. Zbornik javnih predavanja 1. Pazin : Državni arhiv u Pazinu, 2011. Str. 5.

U suradnji sa srodnim ustanovama Državni arhiv u Pazinu sudjeluje u nekoliko izdavačkih projekata. Istarski gradovi/općine imali su svoje statute, zakonske odredbe i pravila koje je autonomna vlast izdavala za svoje građane. U statutima su se bilježile naredbe, pravila i načini na koje su se u određenom razdoblju rješavali slučajevi i društveni odnosi, koje se čuvaju u Zbirci statuta. Propisi su se tijekom vremena mijenjali u skladu s društvenim promjenama. Ukupna količina arhivskog gradiva ove zbirke je u Državnom arhivu u Pazinu 16 knjiga, a sadrži statute gradova (Bale, Buje, Buzet, Dvigrad, Grožnjan, Novigrad, Plomin, Poreč, Pula, Rovinj, Sveti Lovreč Pazenatički, Vodnjan) obuhvaćajući vremensko razdoblje od 14. do 16. stoljeća. Tako je pokrenut projekt *Kolana od statuti*, a predstavlja poseban niz izdanja unutar kojih se planira objavljivanje statuta istarskih srednjovjekovnih gradova, općina i kaštela, u suradnji sa gradovima/općinama, muzejima i drugim Arhivima.³² Temelji tome projektu postavljeni su izdanjem prvog statuta, Statut Dvigradske općine. Do danas je u ovom nizu objavljeno pet knjiga (*Statut dvigradske općine* te *Vodnjanski*, *Novigradski*, *Buzetski* i *Umaški statut*).

Kao suorganizator Arhiv sudjeluje u organizaciji međunarodnog znanstvenog skupa *Istarski povijesni biennale*, koji se održava svake neparne godine u Poreču. Na skupovima sudjeluje po dvadesetak znanstvenika iz Hrvatske, Slovenije i Italije s temama iz povijesti Istre. Ciljevi programa su međunarodna suradnja među povjesničarima, doprinos razvoju povijesnih istraživanja na području Istre i Jadrana. Programom su obuhvaćeni prvenstveno stručnjaci povijesnog ili, šire, društvenog usmjerenja, ali i studenti, djeca srednjoškolskog uzrasta i građanstvo, budući da su predavanja otvorena za javnost. Predavanja sa znanstvenih skupova tiskaju se u zborniku kao dvogodišnjoj periodičkoj publikaciji.³³ Prvi svezak je tiskan 2005. godine, a do sredine 2020. godine objavljeno je 7 zbornika.

U suradnji sa Sveučilištem Jurja Dobrile u Puli, Arhiv je 2013. godine izdao troknjižje, *Bertošin zbornik*, kojega su pet godina pripremali i ispisivali prijatelji, znanstvenici, učenici i studenti u čast profesoru emeritusu Miroslavu Bertoši, a izašao je u povodu njegovih 75 godina života i pola stoljeća rada. Od novijih izdanja koja su nastala kao plod suradnje s drugim institucijama je *Belašićev zbornik* koji je nastao u suradnji s *Istarskim arhivističkim društvom*. Ustanova održava suradnju s mnogobrojnim visoko obrazovnim ustanovama na području Republike Hrvatske, a i šire te se rado upušta u nakladničke projekte. Popis svih izdanja,

³² *Predgovor*. Statut dvigradske općine : Početak 15. stoljeća. Pazin – Kanfanar : Državni arhiv u Pazinu, 2007. Str. 7.

³³ 1. *Istarski povijesni biennale* (22. - 24.5.2003.). // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/1-istarski-povijesni-biennale-22-24-5-2003/> (25.3.2020.).

sadržaja izdanja i cjenik izdanja je dostupan na mrežnim stranicama Arhiva: <https://www.dapa.hr/posebna-izdanja/>, https://dapa.hr/wp-content/uploads/cjenik_izdanja.pdf.

Uz ove nizove, Državni arhiv u Pazinu redovito objavljuje znanstveni časopis iz arhivističke struke, *Vjesnik istarskog arhiva*, o kojemu će biti riječi u sljedećim poglavljima.

4. Znanstveni časopisi

4.1. Definicija znanstvenog časopisa

Znanstveni časopis je komunikacijski objekt u okviru komunikacijskih procesa u znanosti te omogućuje komunikaciju između šire društvene okoline i znanosti. Znanost časopis doživljava kao glavno sredstvo institucionalizacije znanosti, a knjižničarstvo određuje časopis kao posebnu vrstu publikacije sa stajališta njegove obrade u knjižnicama.³⁴ Časopis je vrsta serijske publikacije koja izlazi u redovitim razmacima, kraćim od godine, a dužim od petnaest dana. Pokreće se s namjerom da izlazi trajno. Pojedine sveščice (brojeve) obično karakterizira različitost sadržaja i suradnika, a istovjetnost naslova i formata. Više sveščica čini svezak ili volumen, ali neki časopisi izlaze i u više svezaka tijekom jedne godine. Pripadnost sveščica pojedinomu svesku označena je kontinuiranom numeracijom, a često i tekućom paginacijom. Uz brojčane oznake časopisi mogu nositi i kronološke oznake razdoblja za koje izlaze. Većina suvremenih tekućih časopisa označena je međunarodnim standardnim serijskim brojem ISSN-om, koji omogućuje jednoznačnu identifikaciju časopisa. Za razliku od novina, koje izvještavaju o tekućim zbivanjima i obraćaju se široku krugu čitatelja, časopisi nisu vezani samo uz suvremena zbivanja, a izdaju se za unaprijed utvrđen krug čitatelja, koje povezuje zanimanje za određeno znanstveno područje ili struku, književnost, umjetnost, itd. Po građi koju objavljuju dijele se na časopise koji objavljuju izvorne radove (primarni časopisi), časopise koji prikupljaju i objavljuju podatke o radovima objavljenima u drugim publikacijama (sekundarni časopisi) i časopise koji donose kritičke prikaze. Najčešći su časopisi koji uključuju sve tri vrste građe.³⁵ Znanstveni časopisi ubrajaju se u serijske publikacije koje donose nove rezultate istraživanja i razvoja. Danas predstavljaju općeprihvaćeni i uvriježeni oblik prenošenja znanstvenih informacija, a njihov oblik, struktura te struktura i stil pisanja znanstvenih članaka i bilježaka uglavnom su ujednačena.³⁶

³⁴ Šercar, Tvrtko. *Komunikacijska filozofija znanstvenih časopisa*. Zagreb : Globus, 1988. Str. 55.

³⁵ *Časopis*. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13196> (5.5.2020.).

³⁶ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi i znanstvena komunikacija*. Zagreb : Ljevak, 2016. Str. 66.

4.2. Povijesni prikaz časopisa

Prvi se časopisi javljaju u 17. stoljeću, u Francuskoj i Engleskoj. Prvi broj časopisa *Journal des Sçavans* izašao je 5. siječnja 1665. godine u Parizu i imao je samo 12 stranica i deset objavljenih radova. Imao je međunarodni karakter, kao i današnji časopisi, i znanstvenicima je omogućivao uspostavljanje kontakata, a javnosti je nudio informacije o novim spoznajama. Sadržavao je najnovija otkrića u umjetnosti i znanosti, nova saznanja iz anatomije, fizike i kemije. Kako je prema širokom krugu čitatelja sadržavao dosta neznanstvenih tekstova, nerijetko se prvim znanstvenim časopisom smatra *Philosophical Transactions of the Royal Society of London*, koji izlazi i danas. Tri godine kasnije počela su izlaziti još dva časopisa: talijanski *Giornali Letterati* i njemački časopis *Miscellanea Curiosa*.³⁷ Zbog naglog povećanja broja objavljenih časopisa i teškoća koje su znanstvenici imali u njihovu praćenju, u 18. stoljeću nastaju bibliografski vodiči i priručnici u kojima se popisuju radovi objavljeni u časopisima što pripadaju određenom području i daje kratak prikaz sadržaja pojedinih priloga. Ti su časopisi preteče današnjih časopisa sažetaka, koji donose kratak pregled izvornih radova objavljenih u drugim publikacijama, a osnovna im je svrha da okupe na jednome mjestu svu literaturu o određenoj temi i tako olakšaju rad znanstvenicima. Časopisi sažetaka u današnjem smislu nastaju već u prvoj polovici 19. stoljeća, ali se osobito razvijaju u 20. stoljeću (*Chemical abstracts*, 1907.; *Biological abstracts*, 1926.; *Excerpta medica*, 1947.). U 19. stoljeću nastaju i tzv. indeksni časopisi, koji donose samo naslove članaka i priloga objavljenih u drugim publikacijama klasificirane na temelju uvida u izvorne radove, ali ne donose sažetke. Jedan od najpoznatijih indeksnih časopisa je *Index medicus*, koji s prekidima izlazi od 1889. Novijeg je datuma *Current contents* Instituta za znanstvene informacije (*Institute for Scientific Information*) u Philadelphiji, koji donosi stranice sa sadržajem novih brojeva časopisa i adrese autora. Taj je institut pokrenuo 1961. i *Science citation index*, a nešto poslije i *Social sciences citation index* i *Arts and humanities citation index*, u kojima se popisuju radovi na koje se pozivaju autori u literaturi koju citiraju. Osnovna je pretpostavka tih indeksa citata da su citirani radovi tematski povezani s radom autora koji ih citira, pa se preko indeksa citata može lakše doći do cjeline literature o temi. Časopisi sažetaka i indeksni časopisi danas se izrađuju s pomoću računala iz velikih baza podataka, a često se osim u tiskanom obliku objavljuju i na CD-ROM-u, te kao online elektronički časopisi.³⁸

³⁷ Stojanovski, Jadranka. *Revolucija znanstvenih časopisa*. // Hrvatski znanstveni časopisi : iskustva, gledišta, mogućnosti / uredila Ivana Hebrang Grgić. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 55.

³⁸ *Časopis*. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13196> (5.5.2020.).

4.3. Povijest časopisa u Hrvatskoj

U Hrvatskoj su časopisi bili popularni širim slojevima ljudi, a služili su kao sredstvo za širenje pismenosti, kulture i ideja hrvatskog narodnog preporoda. Hrvatski tiskari su pokušavali izdavanjem časopisa i novina pokriti troškove poslovanja.³⁹ Prvi hrvatski književni časopis bio je *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*, odnosno *Danica ilirska*. Časopis je, uz prekide, izlazio od 1835. do 1867. godine. Iako je po priložima i izgledom bio skroman, predstavljao je časopis preporodnih težnji iliraca vođenih zajedničkim idealom jedinstvenoga hrvatskoga književnog jezika i pravopisa. Ugled mu je počeo opadati već 1842. godine s pojavom *Kola*, našeg prvoga pravoga književnog časopisa, koji je izlazio neredovito do 1853.⁴⁰ *Zora dalmatinska* je prvi hrvatski književni časopis koji je izlazio izvan Zagreba i to od 1844. do 1849. Pokrenuo ga je i uređivao Ante Kuzmanić uz pomoć tiskara, braće Battara i uz vjernu suradnju Petra Preradovića. Cijelo vrijeme svojega izlaženja podupirao je zahtjeve za ujedinjenje svih hrvatskih zemalja. Prestao je izlaziti zbog pooštrene cenzure. Urednik Kuzmanić bio je i vođa zadarskoga filološkoga kruga te je u *Zori dalmatinskoj* provodio tzv. dalmatinski pravopis i snažno se odupirao nastojanjima zagrebačke filološke škole.⁴¹

Prvim hrvatskim znanstvenim časopisom smatra se *Arkiv za povjestnicu jugoslavensku* (1851.-1875.) koji je uređivao Ivan Kukuljević Sakcinski objavljujući radove iz područja historiografije.⁴² Do osnutka JAZU znanstvenici su se okupljali oko *Književnika* (1864.–1866.), časopisa za jezik, hrvatsku i srpsku povijest te prirodne znanosti. Po svojem sadržaju na njega se nastavlja *Rad JAZU* (od 1991. *Rad HAZU*), koji je prvih deset godina svojega izlaženja bio jedini znanstveni časopis u Hrvatskoj. Posljednjih desetljeća 19. stoljeća raste broj časopisa i po broju i po vrstama. Pokrenuto je nekoliko časopisa za razvoj pojedinih znanstvenih disciplina (*Starohrvatska prosvjeta*, *Atti e memorie della società istriana di archeologia e storia patria*, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, *Liječnički vjesnik*...). Od kraja 19. stoljeća do Prvog svjetskog rata časopisi su odražavali različitosti kulturnih i političkih pogleda. Mladi studenti u inozemstvu, nezadovoljni stanjem u politici, umjetnosti i književnosti, pokretali su svoja glasila u kojima se miješaju estetski i društveno-politički pogledi (mjesečnik *Život*, *Savremenik*, *Hrvatska prosvjeta*). U razdoblju Drugog svjetskog rata mnogi su časopisi prestali izlaziti. Od časopisa koji su u tom razdoblju bili pokrenuti mnogi su jasno promovirali vladajuću

³⁹ Hebrang Grgić, Ivana. *Kratka povijest knjižnica i nakladnika s kodovima i aplikacijom*. Zagreb : Ljevak, 2018. Str. 139.

⁴⁰ *Časopis*. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13196> (5.5.2020.).

⁴¹ *Zora dalmatinska*. Stare hrvatske novine-pregledavanje. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=1485C980-43BD-4E00-8D9B-3BE35378D48B> (5.5.2020.).

⁴² Hebrang Grgić, Ivana. *Kratka*... Str. 139.

ideologiju, a među više od 250 naslova, koji su izlazili u to doba, manji su dio bila strukovna glasila i zabavni časopisi. Nakon rata manje prevladavaju književni časopisi, a više časopisi i zbornici koji objavljuju znanstvene radove iz različitih znanstvenih područja (*Povijesni prilozi, Diadora, Peristil, Historijski zbornik, Vjesnik bibliotekara Hrvatske, Arhivski vjesnik...*).⁴³

4.4. Vjesnik istarskog arhiva

Kao izuzetno vrijedno izdanje Državnoga arhiva u Pazinu znanstveni je časopis *Vjesnik istarskog arhiva*. Povijest izlaženja časopisa usko je povezan s *Vjesnikom Državnog arhiva u Rijeci*. Prvi svezak časopisa *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci* počinje izlaziti 1953. godine. Sa sv. 5 (1959. god.) dolazi do promjene u naslovu časopisa i nosi naziv *Vjesnik Historijskog arhiva u Rijeci*.⁴⁴ Časopis je objavljivao materijale, građu kako s područja Riječkog kotara tako i s područja Istre s obzirom da je Riječki arhiv bio zajednički za čitavu regiju Istre i Hrvatskog primorja. U međuvremenu je osnovan i već je nekoliko godina djelovao za arhivsku službu u Istri Arhiv u Pazinu te je odlučeno na sjednici Radne zajednice Historijskog arhiva u Rijeci, održane 12. lipnja 1965. godine da od sv. 10 (1964. – 1965.) časopis počinje izlaziti kao zajedničko izdanje današnjeg Državnog arhiva u Pazinu i Državnog arhiva u Rijeci i nosi naziv *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*.⁴⁵ Nakon sv. 31 (1989.) časopisa, Državni arhiv u Pazinu i Državni arhiv u Rijeci nemaju zajedničku izdavačku djelatnost i Državni arhiv u Pazinu nastavlja svoju samostalnu izdavačku djelatnost. Uz prijedlog zaposlenika ustanove i njihove procjene da i dalje postoji zainteresiranost publike za časopis, ustanova je nastavila s njegovim izdavanjem i to pod naslovom *Vjesnik istarskog arhiva* (VIA).⁴⁶ Godine 1991. izašao je prvi broj časopisa *Vjesnik istarskog arhiva*. Časopis prvenstveno objavljuje znanstvene radove o najširoj problematici povijesti Istre s gledišta različitih društvenih i humanističkih disciplina temeljenih na istraživanjima izvornog gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Pazinu ili u inozemnim arhivima koji posjeduju gradivo istarske provenijencije. Osim takvih radova, časopis objavljuje i druge priloge od znanstvenog i stručnog interesa: transkripcije i transliteracije manjih cjelina izvornog gradiva, stručne radove s polja arhivistike, izvješća i

⁴³ Časopis. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13196> (5.5.2020.).

⁴⁴ Hammer, Mladenka. *Bibliografija I – XXX*. // *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. 31(1989), str. 7. Napomena: Časopis od sv. 10 do sv. 11-12 nosi naziv *Vjesnik historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu*, a od sv. 13 pa nadalje navodi se kao *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*.

⁴⁵ Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Zapisnik sjednice Radne zajednice Historijskog arhiva u Rijeci*, dok. 72 (12. VI. 1965), kutija 8.

⁴⁶ Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Odluka o raskidanju SAS-A o izdavanju Vjesnika Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu i Posebnih izdanja i osnivanju Vjesnika istarskog arhiva*, dok. 285 (25. VI. 1990.), kutija 60.

bilješke o djelatnosti Državnog arhiva u Pazinu, recenzije, prikaze knjiga i periodike, osvrte, obavijesti, nekrologe i slično.⁴⁷ Časopis *Vjesnik istarskog arhiva* je 2019. godine uvršten u kategoriju a2 časopisa temeljem Pravilnika o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja te se redovito objavljuje na Hrčku, portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa. Pravilnikom o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja reguliraju se uvjeti za izbor u znanstvena zvanja po znanstvenim područjima i to za: prirodne znanosti, biomedicinu i zdravstvo, tehničke znanosti, biotehničke znanosti, društvene znanosti, humanističke znanosti, interdisciplinarno područje (znanost, umjetnost).⁴⁸ U postupku izbora u znanstveno zvanje stručno povjerenstvo utvrđuje zadovoljava li pristupnik uvjete propisane Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. O ispunjenju uvjeta stručno povjerenstvo i matični odbor odlučuju na temelju pristupnikovih znanstvenih radova te podataka iz njegova podneska koji se odnose naročito na pozvana predavanja i prezentacije na međunarodnim skupovima, citiranost radova, sudjelovanje na seminarima na inozemnim znanstvenim institucijama, voditeljstvo domaćih i međunarodnih projekata, voditeljstvo pojedinih dijelova domaćih i međunarodnih projekata, međunarodnu mobilnost, recenziranje znanstvenih radova u međunarodnim časopisima, recenziranje međunarodnih znanstvenih projekata, sudjelovanje u međunarodnim tijelima i povjerenstvima vezanim uz znanstvenu djelatnost, mentorstvo doktoranada, priznate patente, autorske i uredničke knjige te članstva u uredništvima međunarodnih znanstvenih časopisa. Pristupnik mora imati javno dostupan Google Scholar profil uređen na način kojim se izbjegava dvostruko ili višestruko prikazivanje istih radova, neprikladno povezivanje radova drugih autora te osigurava povezivanje pristupnika s određenom znanstvenom institucijom. Radovi pristupnika moraju biti uneseni u bazu CROSBIB – hrvatska znanstvena bibliografija.⁴⁹ Prema Pravilniku o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja razlikujemo dvije kategorije časopisa a1 i a2. Temeljem Pravilnika postoje četiri kriterija za razvrstavanje časopisa u navedene kategorije:

1. Znanstvena izvrsnost: struktura uredništva časopisa prema znanstvenim i znanstveno-nastavnim zvanjima; struktura uredništva časopisa prema institucijskoj pripadnosti; recenzijski postupak i struktura recenzenata; znanstvena relevantnost izdavača (tradicija, struktura članstva kod znanstvenih društava itd.); udio znanstvenih radova i njihova vrsnoća koja se procjenjuje na temelju dostavljenih recenzija.

⁴⁷ Vlahov, Dražen. *Riječ urednika*. // *Vjesnik istarskog arhiva*. 32, 1(1991), str. 13.; *Vjesnik istarskog arhiva*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/vjesnik-istarskog-arhiva-via/> (25.3.2020.).

⁴⁸ *Pravilnik o uvjetima za izbor u znanstvena zvanja*. // Narodne novine. 28(2017), čl. 1.

⁴⁹ *Isto*, čl. 2.

2. Međunarodna prisutnost: prisutnost u sekundarnim i tercijarnim bazama podataka; inozemni članovi uredništva; opseg razmjene s inozemnim časopisima (za hrvatske časopise); e-dostupnost časopisa; broj preuzimanja članaka (za elektronske časopise).
3. Otvorenost znanstvenoj i stručnoj zajednici: broj i udio objavljenih radova domaćih suradnika (znanstveni i stručni članci); redovitost izlaženja.
4. Procjena inozemnih publikacija.

Da bi časopis mogao biti svrstan u skupinu (a1) mora imati uredništvo u kojem je najmanje pet članova (uključujući i glavnog urednika) u znanstvenim ili znanstveno-nastavnim zvanjima, a da bi časopis mogao biti svrstan u skupinu (a2) mora imati uredništvo u kojemu je najmanje tri člana (uključujući glavnoga urednika) u znanstvenim ili znanstveno-nastavnim zvanjima.⁵⁰ Na prijedlog Područnog znanstvenog vijeća za humanističke znanosti Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj utvrđuje popis časopisa i drugih publikacija relevantnih pri vrednovanju radova za izbor u znanstvena zvanja iz područja humanističkih znanosti. Dvije godine izlaženja časopisa uzimaju se kao najkraće razdoblje nakon kojega se može predložiti kategorizacija ili ponovna kategorizacija časopisa. Prijedlog za kategorizaciju podnosi se na propisanom obrascu u kojem se navode podatci koji su potrebni za kategoriziranje časopisa, a koji obrazac utvrđuje Područno znanstveno vijeće za humanističke znanosti. Uz prijedlog za kategorizaciju časopisa prilažu se svesci časopisa iz razdoblja na osnovi kojega se vrjednovanje provodi, a najmanje za posljednje dvije godine izlaženja. Područno vijeće može u postupku vrednovanja časopisa zatražiti dodatnu dokumentaciju. Prijedlozi za kategorizaciju časopisa mogu se podnositi tijekom cijele godine. Područno vijeće pristigle će prijedloge razmatrati periodički. Područno vijeće određuje izvjestitelja za podnesene prijedlog kategorizacije, koji u pisanom obliku treba dati mišljenje o ispunjavanju kriterija. Na temelju mišljenja izvjestitelja Vijeće raspravlja i donosi odluku o prijedlogu koji će uputiti Nacionalnom vijeću za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj. Redovite revizije klasifikacije časopisa u (a1) i (a2) kategorije Područno znanstveno vijeće za humanističke znanosti može provoditi u razdobljima koja ne mogu biti kraća od 4 godine. Odluku o redovitoj reviziji klasifikacije časopisa Područno znanstveno vijeće za humanističke znanosti donosi nakon provedene rasprave u kojoj će utvrditi potrebu za redovitom revizijom.⁵¹

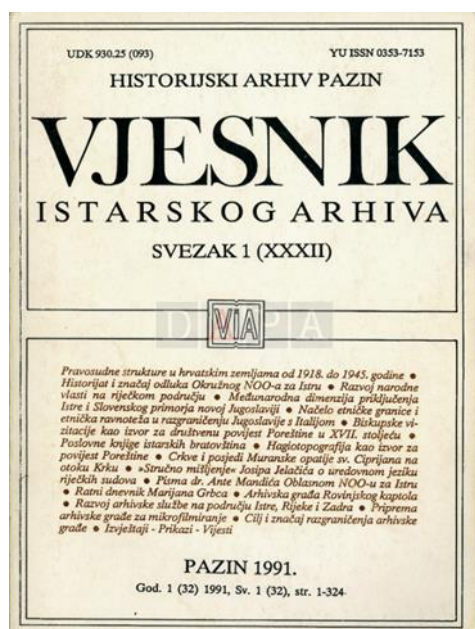
⁵⁰ Isto, čl. 29.

⁵¹ Isto, čl. 30.

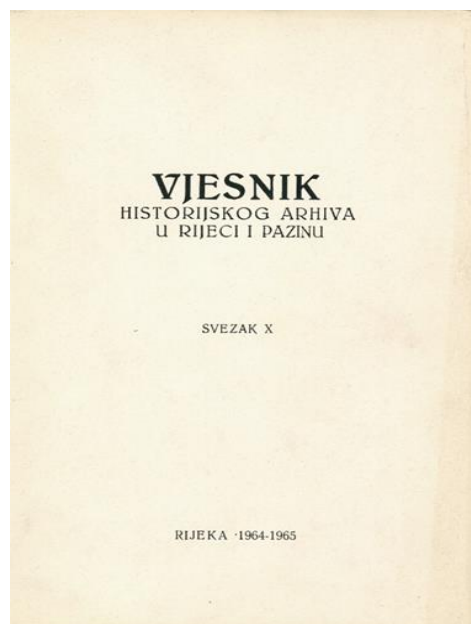
5. Usporedba Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu i Vjesnika istarskog arhiva

5.1. Cilj, metodologija i uzorak istraživanja

Provedeno je istraživanje na uzorku časopisa *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* (HARIP) i *Vjesnika istarskog arhiva* (VIA). Glavni cilj istraživanja je bio utvrditi koje su se promjene dogodile u uređivanju časopisa i članaka. Tijekom istraživanja promatrani su brojevi HARIP-a od sv. 10 (1965. godine) do sv. 31 (1989. godine), ukupno 21 svezak te brojevi VIA od sv. 1 odnosno 32 (1991. godine) do sv. 26 (2019. godine), ukupno 17 svezaka. Uvidom u tiskane primjerke sveščića navedenih godišta razmatrani su podaci na razini časopisa te na razini članaka. Na razini časopisa razmatrani su sljedeći elementi: 1. identifikacijske oznake (ISSN, UDK, DOI); 2. učestalost izlaženja; 3. paginacija; 4. upute suradnicima; 5. prisutnost u bazama podataka; 6. podaci o urednicima. Tijekom istraživanja prikupljeni su podaci o objavljivanju ili neobjavljivanju sljedećih elemenata uz članak: 1. ime autora; 2. ustanova u kojoj je autor zaposlen/kontakt adresa; 3. naslov članka; 4. UDK oznaka; 5. DOI oznaka; 6. datum primitka članka u uredništvo; 7. datum prihvaćanja članka; 8. ključne riječi; 9. jezik članka; 10. jezik sažetka; 11. kategorizacija članka.⁵²

Slika 1. Prvi broj Vjesnika istarskog arhiva

Slika 2. Prvi broj Vjesnika historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu

⁵² Usp. Hebrang Grgić, Ivana. *Bibliografska opremljenost i dostupnost članaka u hrvatskim znanstvenim časopisima*. // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. 50, 1/2(2007), str. 79-88.

Prikupljeni podaci su uneseni u tablice i analizirani u programu s proračunskim tablicama Microsoft excel. Pretpostavka je da će navedeni podaci biti potpuniji (ne cjeloviti) u *Vjesniku istarskog arhiva* u odnosu na *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Očekuje se da će svi promatrani članci sadržavati ime i prezime autora, dok se podaci o ustanovi u kojoj je autor zaposlen ne očekuje u svim člancima. Identifikacijska i klasifikacijska oznaka časopisa, ISSN i UDK oznaka, očekuju se u svim promatranim časopisima, dok oznaka DOI-a se očekuje u novijim brojevima časopisa *Vjesnika istarskog arhiva*.

5.2. Istraživanje na razini časopisa

Prateći povijesni razvoj postojanja tiskanih znanstvenih časopisa, način njihova uređivanja se s vremenom ujednačavao, što znači da su sve manje postale izražene razlike u strukturi samih časopisa i u bibliografskim podacima koji su se objavljivali uz članke. Globalizacijom znanosti načini strukturiranja su postali sve sličniji. UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) je 1962. godine objavio Pravila za pripremu znanstvenih radova koja je nadopunio 1967. Uputama za pripremu radova za objavljivanje. Hrvatski izdavači znanstvenih časopisa uglavnom se pridržavaju i uputa dostupnih na stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, koje ujedno i sufinancira većinu časopisa. Izvadak iz tih uputa dostupan je i na stranicama hrvatskog Ureda za ISSN koji djeluje pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.⁵³

Prema Uputama Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta trebali bi se navesti na naslovnoj stranici (prvoj stranici korica ili unutarnoj naslovnoj stranici) časopisa sljedeći podaci:

- naslov
- ISSN
- UDK
- volumen, odnosno godište izlaženja
- broj tekućeg sveščića
- mjesto izdavanja
- godina izdavanja
- stranice sveščića od-do
- naziv nakladnika (pojedince ili organizacije odgovornih za izdavanje časopisa)

⁵³ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 84.

- sastav uredništva i izdavačkog savjeta s podatkom o prebivalištu svakog člana
- adresa uredništva
- podatak o učestalosti izlaženja
- podatak o nakladi
- podatak o sekundarnim izvorima koji referiraju članke objavljene u časopisu (za znanstveno-stručne časopise)
- podatak o ustanovi koja novčano pomaže izlaženje časopisa.

Naslov mora biti što kraći i jasno upućivati na sadržaj publikacije. Potrebno ga je uvijek navoditi u istom obliku na svim mjestima u publikaciji, osim ondje gdje se koristi skraćeni ključni naslov. Kazalo sveščića mora sadržavati ime(na) autora i naslove članaka, koje je potrebno navesti na isti način kao u zaglavlju, početnu i završnu stranicu članka. U znanstveno-stručnim časopisima potrebno je navesti i kategoriju svakog članka. Kazalo valja smjestiti na prvoj stranici sveščića, odmah iza naslovnice. Ako se kazalo ne nalazi na tom mjestu, potrebno je na stranici s kazalom navesti i sve podatke za bibliografsku identifikaciju časopisa (naslov, ISSN, podatak o volumenu, odnosno godištu, broj tekućeg sveščića, mjesto i godinu izdavanja). Raspored elemenata u svim brojevima jednog godišta i njihovo oblikovanje moraju biti jednaki. Moguće izmjene unose se u prvom broju određenog godišta. Znanstveno-stručni časopis mora otisnuti upute autorima o načinu pripreme članaka za objavljivanje (opsežne upute potrebno je tiskati barem jednom godišnje, a u svakom sveščiću navesti kratak opis časopisa).⁵⁴

5.2.1. Identifikacijske oznake

Identifikacijske oznake pomažu sudionicima procesa znanstvene komunikacije prijenos, razmjenu i obradu podataka između knjižnica, nakladnika i dobavljača. U znanstvenoj komunikaciji za časopise se prvotno koristila oznaka CODEN, potom oznaka ISSN (*International Standard Serial Number*), a krajem 20. stoljeća upotrebljava se i oznaka DOI (*Digital Object Identifier*).

Prva oznaka koja se koristila u znanstvenoj komunikaciji je oznaka CODEN. Za njezin je nastanak zaslužan Charles Wiliam Bishop, biokemičar, koji je uočio nedostatke postojećih bibliografskih metoda i načina citiranja te potrebu organizacije sve veće količine znanstvenih informacija. Kako bi pronašao rješenje za uočene nedostatke, stvorio je jednoznačni identifikator časopisa i priloga u časopisima koji bi svim korisnicima znanstvenih informacija

⁵⁴ Upute za uređivanje i oblikovanje časopisa. // Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Znanost/ZnanstvenaInfrastruktura/Upute%20za%20ure%C4%91ivanje%20i%20oblikovanje%20%C4%8Dasopisa.pdf> (7.4.2020.).

olakšao citiranje, smanjio mogućnost pogreške i uštedio vrijeme. Oznaka je opisana u članku u časopisu *American Documentation* 1953. godine, a osnovni dio oznake sastojao se od četiri slovne oznake za časopis (prva četiri slova iz naslova časopisa, ako je naslov samo jedna riječ ili po prva dva slova riječi iz naslova, ako naslov ima dvije riječi). Druga i treća skupina znakova (brojčana oznaka sveska i početna stranica članka) dodavala se za potrebe identifikacije priloga u časopisu. Godine 1961. dodana je još jedna znamenka (oznaka mreže, slova od A do F), a 1976. dodana je i šesta, kontrolna znamenka (brojka ili slovo).⁵⁵

ISSN (*International Standard Serial Number*) je Međunarodni standardni broj serijske publikacije i druge neomeđene građe kojim se ona identificira neovisno o zemlji izdavanja, jeziku ili abecedi, učestalosti izlaženja, mediju te neovisno o tome izlazi li ili je prestala izlaziti ili će tek izaći. Središnji međunarodni centar za ISSN nalazi se u Parizu gdje je i službeno osnovan 1976. godine. ISSN služi jedinstvenoj identifikaciji serijskih publikacija i druge neomeđene građe u sklopu univerzalne bibliografske kontrole. Na publikacijama se navodi u obliku akronima ISSN iza kojeg slijede dva puta po četiri znamenke između kojih je spojnica. Navodi se na istaknutom mjestu svakog broja publikacije. Kod tiskanih publikacija navodi se u gornjem desnom kutu korica i/ili naslovne stranice, a kod elektroničkih publikacija na naslovnici ili njezinu ekvivalentu.⁵⁶ *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* navodi ISSN od sv. 23(1980) kao YU ISSN 0351-0891 na naslovnoj stranici časopisa, a isti ISSN navodi se od sv. 28(1986) na koricama i naslovnoj stranici časopisa. *Vjesnik istarskog arhiva* navodi ISSN od sv. 32, odnosno sv. 1(1991) i na koricama i naslovnoj stranici časopisa kao oznaku YU ISSN 0353-7153, a od sv. 2 pa nadalje navodi isti ISSN bez akronima YU. Od sv. 20 časopisu je dodijeljen i ISSN 1849-1472 (Online). Uz oznaku ISSN-a na časopisu se navodi od sv. 2-3 i oznaka CODEN VISAE9.

DOI (*Digital Object Identifier*) je digitalni identifikator objekta. Prvi prototip označitelja DOI predstavljen je u Washingtonu u veljači 1997. godine. Nedugo nakon toga, Međunarodna udruga nakladnika (IPA) i Međunarodna udruga znanstvenih, tehničkih i medicinskih nakladnika (STM) predložili su da se prototip usavrši i zalaganjem svih zainteresiranih postane međunarodni standard. Sustav DOI prvi je puta predstavljen na 49. Frankfurtskom sajmu knjiga, 15. listopada 1997. godine. Njegovim sustavom upravlja

⁵⁵ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 188.

⁵⁶ ISSN ured za Hrvatsku. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/issn/> (6.4.2020.); ISSN International Centre. // *International identifier for serials and other continuing resources, in the electronic and print world*. Dostupno na: <https://www.issn.org/the-centre-and-the-network/our-mission/the-international-centre-for-the-registration-of-serial-publications-cieps/> (6.4.2020.).

neprofitna zaklada *International DOI Foundation* sa sjedištem u Genevi i Washingtonu.⁵⁷ U Hrvatskoj, u ime Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, posrednik između hrvatskih nakladnika i registracijske agencije *Crossref* pri dodjeli DOI-a je Hrvatski ured za DOI. *Crossref* DOI sastoji se od domene i oznake DOI. Oznaku DOI čine prefiks i sufiks međusobno odvojeni kosom crtom ” / ”, a navodi se na odredišnoj stranici objekta u obliku trajne poveznice, a njegovo navođenje preporuča se i na samome objektu kako bi bio vidljiv prilikom preuzimanja ili ispisa identificiranoga objekta. Nedostatak oznake DOI-a je u tome što se usluga naplaćuje. U Republici Hrvatskoj troškove godišnje članarine u *Crossrefu*, pojedinačnih registracija DOI-ja za članke godišta u tekućoj kalendarskoj godini i godišnje članarine usluge provjere izvornosti rada osigurava Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.⁵⁸ Od 2017. godine *Vjesnik istarskog arhiva* nalazi se u sustavu DOI-a i evidentiran je u bazi, a na časopisu se navodi oznaka DOI od 2018. godine.

5.2.2. Učestalost izlaženja

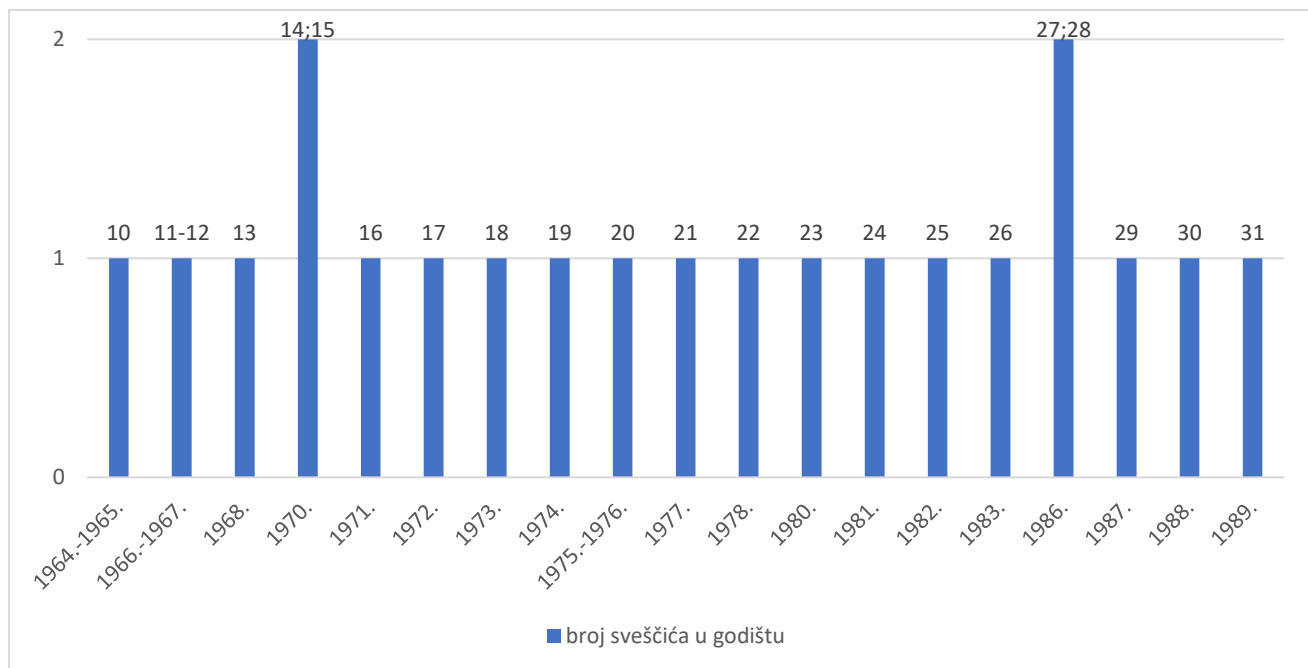
Učestalost izlaženja časopisa važan je čitateljima, autorima i recenzentima kako bi znali kakav je ritam izlaženja časopisa, a financijerima i citatnim bazama podataka kako bi pratili redovitost objavljivanja. Uključivanje časopisa u sekundarne baze podataka ili financiranje časopisa može biti uvjetovano redovitošću izlaženja, a jedan od uvjeta za dodjeljivanje oznake ISSN časopisu je i njegova redovitost izlaženja. Časopisi koji redovito izlaze imaju bolji ugled jer ukazuju na dosljednost i odgovornost uređivačke politike. Neredovitost objavljivanja znak je nedostatne organizacije unutar uredništva, iako razlozi ponekad mogu biti i izvan ovlasti urednika (npr. financijski razlozi).⁵⁹

Pomoću grafikona 1. prikazana je učestalost izlaženja *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Arapske brojke iznad stupaca u grafikonu označavaju broj sveščića u godištu. Časopis je rijetko mijenjao učestalost izlaženja. Većinom je izlazio jednom godišnje, samo je 1970. i 1986. izašao dva puta godišnje (sv. 14, 15, 27 i 28). Časopis nije izašao za 1969., 1984. i 1985. godinu.

⁵⁷ Živković, Daniela. *Elektronička knjiga*. Zagreb : Multigraf, 2001. Str. 150.

⁵⁸ *Hrvatski ured za DOI*. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <https://www.nsk.hr/doi/> (6.4.2020.).

⁵⁹ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 86.

Grafikon 1. Učestalost izlaženja *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Časopis *Vjesnik istarskog arhiva* objavljuvan je jednom godišnje, ali ponekad su dva godišta zajedno objavljeni kao dvobroj (2-3, 4-5, 6-7) ili tri broja kao trobroj (8-10, 11-13, 14-16) u jednom svesku. Od 2010. godine časopis izlazi, kako je od početka u izdavačkoj djelatnosti Državnog arhiva i bilo planirano, redovito jednom godišnje.

5.2.3. Numeracija sveščića i godišta i paginacija

Volumen (svezak, godište) časopisa najčešće je vezan uz godinu izlaženja, a broj sveščića unutar jednog volumena treba unaprijed predvidjeti. Podatak o tome koji je svezak po redu govori o tradiciji časopisa, a godina izlaženja pouzdana je informacija o vremenu objavljivanja. Podatak o volumenu, godini i sveščiću (broju) sastavan je dio formata bibliografske reference te je ključan podatak o citiranju, pretraživanju i pronalaženju broja časopisa s relevantnim člancima. Numeracija je važna kako bi se publikacija pravilno obradila u knjižnicama.⁶⁰ Oznaka sveska je arapska ili rimska brojka. Godište časopisa se ne mora nužno poklapati s kalendarskom godinom pa prema tome postoje časopisi koji započinju izlaziti sredinom kalendarske godine. U takvim slučajevima prvo godište završava sredinom iduće kalendarske godine. Također, niti numeracija volumena ne mora se podudarati s kalendarskom godinom. Sveščići se mogu numerirati različito. Najčešća numeracija sveščića je arapskim brojkama unutar jednog sveska, ali pojedini sveščići mogu biti označeni i kalendarskim

⁶⁰ Šercar, Tvrtko. *Nav. dj.* Str. 177.

mjesecom u kojem su objavljeni ili godišnjim dobom. Kalendarsko označivanje češće je vidljivo kod časopisa engleskog govornog područja dok hrvatski časopisi imaju uglavnom brojčane oznake, a godišta se poklapaju s kalendarskim godinama. Pojedini časopisi numeraciju sveščića ne započinju u novom godištu brojem jedan nego se odlučuju za kontinuiranu numeraciju ili da se upotrebljava dvostruka numeracija sveščića (kontinuirano od prvog godišta i posebno unutar svakog godišta). Kako je numeracija sveska i sveščića komplicirana, događa se da uredništvo pojedine sveščiće naziva volumenima ili da časopise koji izlaze kao godišnjaci numeriraju tako da označe i volumen i sveščić, što je nepotrebno jer su te brojke iste.⁶¹

Godina	Godište/sveščić	Paginacija
1964.-1965.	X	7-322
1966.-1967.	XI-XII	7-526
1970.	XIV	9-499
1970.	XV	9-413
1986.	XVIII/28	9-256
1987.	XIX/29	9-320
1988.	XXX/30	9-347
1989.	XXXI/31	7-100

Tablica 1. Numeracija godišta i sveščića i paginacija
u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Tablica 1. prikazuje numeraciju godišta i sveščića i paginaciju u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Časopis ima oznake godišta rimskim brojkama i od sv. 10 do sv. 27 navodi se samo godište jer se godište poklapa sa sveščićem. Od sv. 28 do 31 navodi se dvostruka numeracija godišta i sveščića.

⁶¹ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 73.-78.

Godina	Godište/sveščić	Paginacija
1991.	1 (32)	5-322
1992.-1993.	2-3	1-352
1996.-1997.	6-7	1-476
2001.-2003.	8-10	1-296

Tablica 2. Numeracija godišta i sveščića i paginacija u *Vjesniku istarskog arhiva*

Dvostruka numeracija godišta i sveščića je vidljiva i u tablici 2. koja prikazuje numeraciju godišta i sveščića i paginaciju u *Vjesniku istarskog arhiva*. U sv. 1 *Vjesnika istarskog arhiva* navodi se dvostruka numeraciju godišta i sveščića. Prva započinje 1991. godine objavljivanjem prvog broja pod novim naslovom, a druga uključuje i broj prethodno objavljenih sveščića *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Od sv. 2-3 teče samo prva numeracija godišta i sveščića. Od sv. 8-10 pa nadalje časopis sadrži samo oznaku sveščića.

Paginacija (numeriranje stranica) može biti kontinuirana unutar jednog godišta (paginacija po godištu) i tada se nastavlja u svakome sveščiću toga godišta. Paginacija može počinjati i iznova u svakome sveščiću (paginacija po sveščiću). Moguće je da jedan sveščić ima višestruku paginaciju, tj. dio priloga paginiran je rimskim, a dio arapskim brojkama. Također postoje primjeri i sa četverostrukom paginacijom. U takvim se situacijama u jednoj kalendarskoj godini objavljuju po dva volumena, a unutar svakog sveščića provodi se trostruka paginacija – jedna je od njih po sveščiću, a dvije po volumenu.⁶²

Temeljem uputa za uređivanje znanstvenih časopisa, koje je propisalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, poželjna je kontinuirana numeracija svezaka i sveščića arapskim brojkama. Prvi sveščić svakog godišta trebao bi započeti brojkom 1, a numeracija se nastavlja za cijelo godište. Sljedeći upute Ministarstva, prednost se daje brojčanom označavanju u odnosu na kronološko. Paginacija počinje od prve stranice teksta članka i navodi se neprekinuto kroz cijelo godište, a korice, naslovna stranica i oglasi se ne paginiraju.⁶³

⁶² Isto. Str. 80.-83.

⁶³ Upute za uređivanje i oblikovanje časopisa. // Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Znanost/ZnanstvenaInfrastruktura/Upute%20za%20ure%C4%91ivanje%20i%20oblikovanje%20%C4%8Dasopisa.pdf> (7.4.2020.).

Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu koristi paginaciju po sveščiću kada časopis izlazi dva puta godišnje (sv. 14, 15, 27 i 28). Paginacija u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* navodi se na koricama časopisa i na naslovnoj stranici časopisa od sv. 28(1986) do sv. 31(1989), a kod *Vjesnika istarskog arhiva* paginacija se na koricama i naslovnoj stranici časopisa navodi od sv. 1 do sv. 6-7, a od sv. 8-10 pa nadalje navodi se samo na naslovnoj stranici. Brojevi stranica koje nedostaju u tablicama stranice su na kojima nisu članci. (Tablica 1. i 2.).

5.2.4. Upute autorima

Tiskani časopisi upute autorima objavljuju u svakom sveščiću ili najmanje jednom u godištu, a kod elektroničkih časopisa poveznica na upute trebala bi biti jasno uočljiva na početnoj mrežnoj stranici časopisa. Upute autorima različitog su opsega, ponekad opisuju detalje, a ponekad se zadržavaju na općenitoj razini. Upute moraju biti objavljene na svim jezicima na kojima se zaprimaju rukopisi. Bitni elementi koje sadrže upute autorima su opis časopisa, način predaje radova i procedura prihvaćanja radova te upute za oblikovanje radova. U uputama autorima navodi se koje znanstveno područje i koje teme pokriva časopis. Donose se i upute koje se odnose na tehničke detalje oko oblikovanja rukopisa (duljina naslova/podnaslova, jezik/jezici sažetka, duljina članka, jezik članka, način oblikovanja članka, način oblikovanja i predaje priloga te način citiranja literature.⁶⁴

Časopis *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* ne sadrži upute autorima u nijednom broju časopisa. Časopis *Vjesnik istarskog arhiva* upute autorima navodi od sv. 8-10. U uputama autorima navodi se da časopis prvenstveno objavljuje znanstvene radove o najširoj problematici povijesti Istre s gledišta društvenih i humanističkih disciplina temeljenih na istraživanjima izvornog gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Pazinu ili u inozemnim arhivima koji posjeduju gradivo istarske provenijencije. Radovi se u časopisu u pravilu tiskaju na hrvatskom jeziku te na jezicima autora uz suglasnost Uredničkog odbora. Gradivo se objavljuje na jeziku izvornika, a po posebnoj odluci uredništva i u prijevodu na hrvatskom jeziku. U uputama se navodi i opseg radova. Poželjno je da radovi budu opsega do 32 otisnute kartice, a recenzije knjiga i časopisa, bilješki o znanstvenim skupovima, izvješća te druge zanimljivosti vezane uz tematiku časopisa, 3 – 8 kartica. Također, navodi se da uz rad treba priložiti sinopsis članka od 50 – 70 riječi te sažetak od 250 – 350 riječi. Sažeci radova objavljuju se na talijanskom i engleskom jeziku. Ako je rad tiskan na stranom jeziku, sažetak na hrvatskom

⁶⁴ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 87.

jeziku mora biti duži i detaljniji (od 600 do 700 riječi). Iza sažetka autori trebaju navesti ključne riječi. Uredništvo časopisa u uputama traži da se na nultoj stranici navede puno ime i prezime autora, naziv i adresu ustanove u kojoj je zaposlen, adresu elektroničke pošte i broj telefona. Uredništvo daje i upute za pisanje bilježaka u časopisu (prezime autora – verzal (velika tiskana slova), naslov članka – kurent (obična slova) unutar navodnika, naslov knjige/monografije – kurziv (udesno nagnuta slova) itd.) i upute za citiranje arhivskih fondova i zbirki, knjiga, dokumenata u zbornicima, članaka u znanstvenoj periodici, priloga u knjigama ili zbornicima radova, priloga iz enciklopedija i leksikona, te članaka u dnevnim, tjednim ili mjesečnim novinama.⁶⁵

5.2.5. Otvoreni pristup i prisutnost u bazama podataka

Prvi su se elektronički časopisi krajem 1980-ih distribuirali isključivo u digitalnom obliku, putem elektroničke pošte, a krajem 1990-ih pojavom strukturiranih formata (HTML-a) većina se elektroničkih časopisa preselila u web okruženje. Digitalne inačice uvele su funkcionalnosti i omogućile otvaranje korisničkih profila i personaliziranih sučelja, naprednih funkcija pretraživanja bibliografskih podataka i pristupa cjelovitom tekstu. Otvoreni pristup od 2000-tih godina zauzima važnu ulogu pri objavljivanju znanstvenih časopisa. Temeljna načela otvorenog pristupa znanstvenim člancima i časopisima postavljena su u sklopu BBB (*Budapest-Bethesda-Berlin*) dogovora.⁶⁶ Najvažnija inicijativa, u kojoj je otvoreni pristup dobio jasnu i općeprihvaćenu definiciju je Budimpeštanska inicijativa (*Budapest Open Access Initiative*, BOAI) iz 2002. godine. Inicijativu je pokrenuo Institut za otvoreno društvo, a tumači da otvoreni pristup (*Open Access*, OA) znanstvenoj literaturi podrazumijeva slobodnu dostupnost na javnom internetu, s time da se korisnicima dopušta čitanje, preuzimanje, umnožavanje, distribuiranje, ispis, pretraživanje ili stavljanje poveznica na cjeloviti tekst ovih članaka, njihovo indeksiranje (...) ili korištenje u bilo koju zakonitu svrhu, bez ikakvih financijskih, pravnih ili tehničkih prepreka (...). Jedino ograničenje reprodukciji i distribuciji i jedina uloga autorskopravne zaštite u tome se kontekstu sastoji od toga da se autorima osigura nadzor nad cjelovitošću vlastitog djela, kao i pravo da ih se na ispravan način citira.⁶⁷ U Hrvatskoj

⁶⁵ *Upute suradnicima*. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: https://dapa.hr/wp-content/uploads/upute_suradnicima_VIA.pdf (8.4.2020.).

⁶⁶ Pehar, Franjo, Velagić, Zoran. *Uređivanje znanstvenih časopisa u online sustavima za organizaciju uredničkih procesa*. // Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti / uredila Ivana Hebrang Grgić. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 96.-97.

⁶⁷ *Ten years on from the Budapest Open Access Initiative: setting the default to open*. // Budapest Open Access Initiative. Dostupno na: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-recommendations>, (10.5.2020.).

zagovaranje otvorenog pristupa počinje nakon donošenja Budimpeštanske inicijative za otvoreni pristup (2002. godine) i Berlinske deklaracije o otvorenom pristupu (2003. godine).⁶⁸ Prema Hrvatskoj deklaraciji o otvorenom pristupu iz 2012., pod pojmom otvoreni pristup podrazumijevamo slobodan, besplatan i neometan mrežni pristup digitalnim znanstvenim informacijama koji omogućava čitanje, pohranjivanje, distribuciju, pretraživanje, dohvaćanje, indeksiranje i/ili drugo zakonito korištenje.⁶⁹ Promicanje otvorenog pristupa znanstvenim radovima u akademskoj zajednici u Hrvatskoj važnu ulogu ima portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske – Hrčak. Djeluje kao centralni portal koji na jednom mjestu okuplja hrvatske znanstvene i stručne časopise koji nude otvoreni pristup svojim radovima. Izrađen je uz potporu tadašnjeg Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, odnosno današnjeg Ministarstva znanosti i obrazovanja, realiziran je u Srcu, a osnovna ideja potekla je iz Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva.⁷⁰ Nedugo nakon realizacije projekta Hrčak, započinju se u Hrvatskoj otvarati i repozitoriji hrvatskih visokoškolskih i znanstvenih ustanova. Za autore koji nisu imali repozitorij ustanove na raspolaganju, a željeli su osigurati otvoreni pristup radovima i njihovu dodatnu vidljivost, jedno od rješenja je CROSBİ – hrvatska znanstvena bibliografija, gdje mogu pohraniti i cjeloviti dokument uz metapodatke o nekom znanstvenom radu. Jedna od osnovnih prednosti institucijskih repozitorija u odnosu na glavni nacionalni repozitorij, unapređivanje je ugleda i prepoznatljivosti pojedine znanstvene ustanove i pokazivanje njezine cjelovite znanstvene produkcije. Da bi se doprinijelo ugledu visokoškolskih ustanova, donesen je Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju kojim se 2013. godine obvezalo visokoškolske ustanove da pohranjuju sve ocjenske radove u digitalnom obliku u javno dostupne repozitorije matičnih ustanova, ali i u Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu. Nakon donošenja toga zakona, započeo je razvoj sustava Dabar – digitalni akademski arhivi i repozitoriji, koji omogućuje osnivanje institucijskih repozitorija svim zainteresiranim visokoškolskim ustanovama i stvaranje zajedničkog nacionalnog repozitorija ocjenskih radova.⁷¹ Podatak o bazama u kojima je časopis referiran bitan je kako bi sudionici znanstvene komunikacije imali uvid u kvalitetu časopisa te u vidljivost časopisa u domaćoj ili međunarodnoj znanstvenoj zajednici.⁷²

⁶⁸ Melinščak Zlodi, Iva. *Razvoj otvorenog pristupa u Hrvatskoj*. // *Otvorenost u znanosti i visokom obrazovanju / uredila Ivana Hebrang Grgić*. Zagreb : Školska knjiga, 2018. Str. 45.

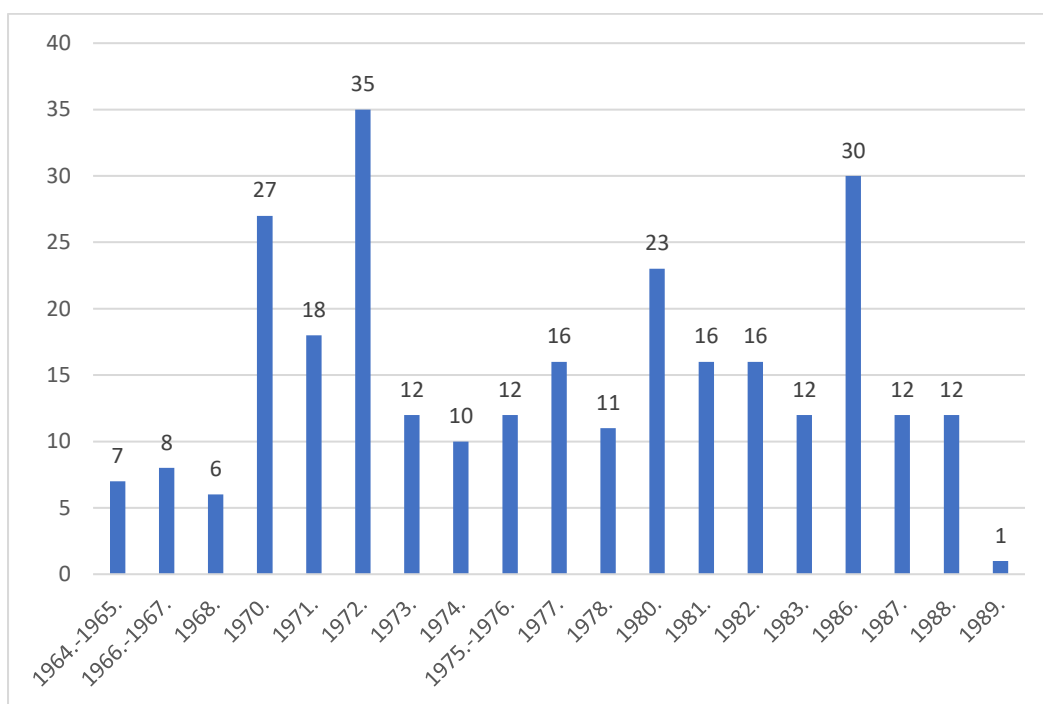
⁶⁹ Hrvatska deklaracija o otvorenom pristupu. U Ivana Hebrang Grgić (ur.). *Otvorenost...* Str. 249.

⁷⁰ *Uvodno o projektu i portalu Hrčak*. // Hrčak. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/index.php?show=text&str=visc> (10.5.2020.).

⁷¹ Melinščak Zlodi, Iva. *Nav. dj.* Str. 49.-50.

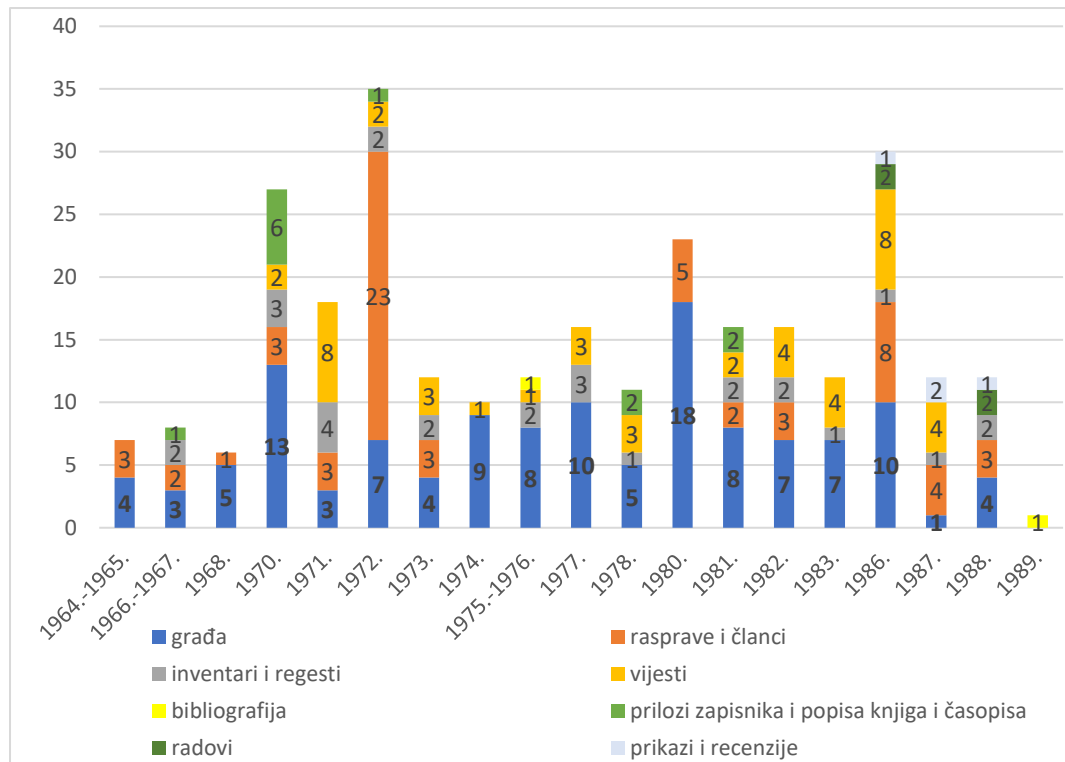
⁷² Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 86.

Osnovni podaci o *Vjesniku istarskog arhiva* nalaze se u bazi ROAD – *the Directory of Open Access Scholarly Resources*, koju je pokrenuo ISSN International Centre uz potporu *Communication and Information Sector of UNESCO*. *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* i *Vjesnik istarskog arhiva* digitalizirani su i u cijelosti objavljeni u sklopu projekta Istarskog povijesnog društva pod nazivom Digitalizacija historiografske literature. Projekt je osmišljen s ciljem sustavne digitalizacije svih povijesnih časopisa s područja Istre, kako bi se pomoću digitalnih preslika poboljšala dostupnost građi i zaštitili izvornici, što će časopise učiniti lakše dostupnim svima putem interneta. Časopisi su dostupni i preko svojih mrežnih stranica matične ustanove. Na mrežnoj su stranici objavljeni pojedinačni sveščići časopisa s naslovnom stranicom, godinom izdanja, DOI-a te odgovarajućom poveznicom na Hrčak – portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa, gdje su članci, također, dostupni u cijelosti.

Grafikon 2. Broj objavljenih radova u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

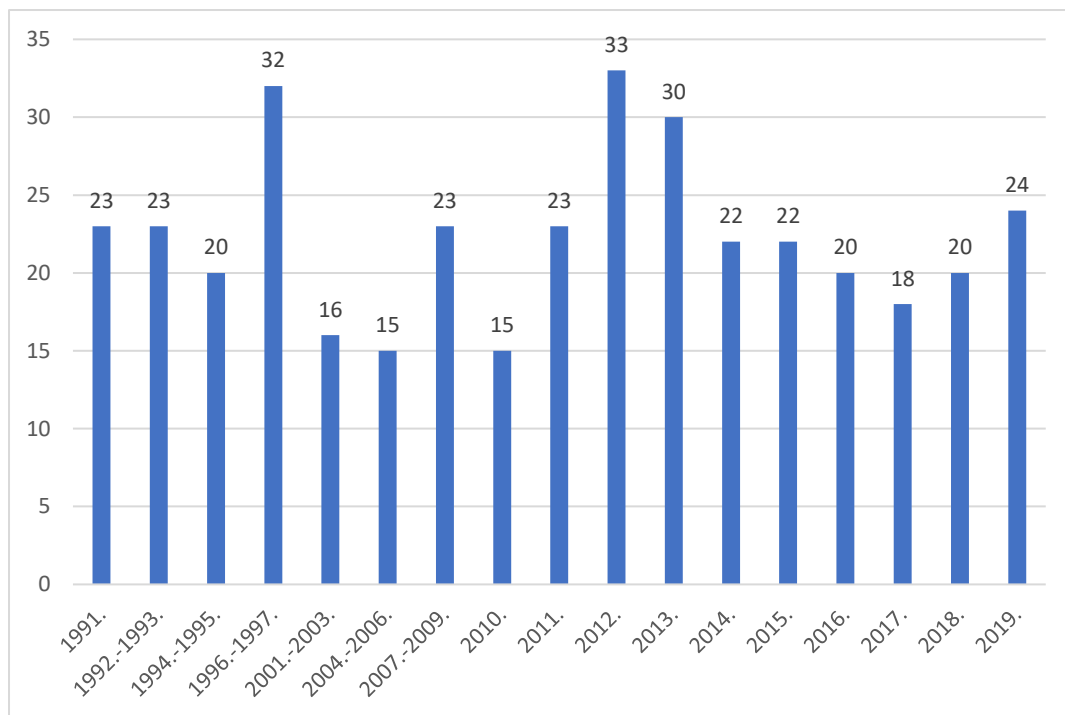
Časopis *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* u početku objavljuje malo radova (6-8), s vremenom se broj radova povećavao, a najviše objavljenih radova je bilo 1972. godine, ukupno 35, a 1989. objavljen je jedan rad, bibliografija. Broj objavljenih radova je s vremenom oscilirao. (Grafikon 2.).

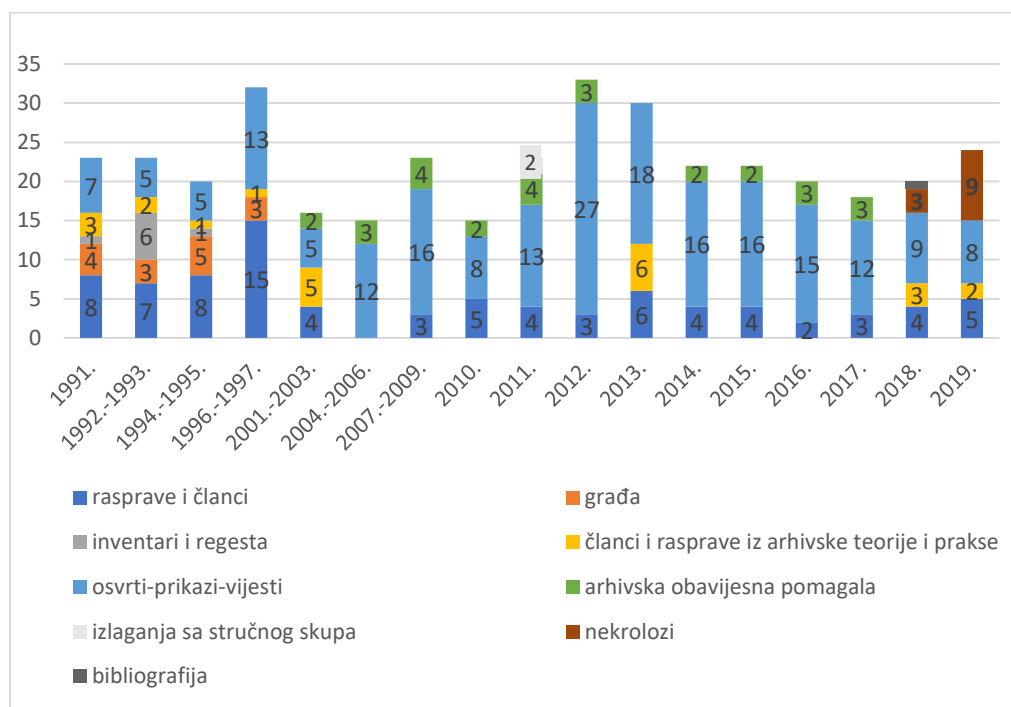
Grafikon 3. Broj objavljenih radova razvrstanih po tematskim cjelinama u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Od 1965. do 1989. u časopisu *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* objavljeno je ukupno 284 rada. Grafikon 3. prikazuje koliko je radova objavljeno iz koje cjeline. Velik broj radova odnosi se na analizu arhivske građe današnjih Državnih arhiva u Rijeci i Pazinu. Ukupno je objavljeno 126 radova koji se ubrajaju u cjelinu Građa. Rasprava i članaka je objavljeno 63, Inventara i regista 28, Vijesti 45 te 2 Bibliografije. U časopisu su se objavljivali i zapisnici sjednica i popisi knjiga i časopisa koje su arhivi primili pretplatom ili knjižničnom razmjenom, ukupno ih je objavljeno 12. U cjelini Radovi te Prikazi i recenzije objavljena su po 4 rada.

Časopis *Vjesnik istarskog arhiva* je odmah na početku objavljivao više radova u odnosu na *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Najveći broj radova objavljen je 2012. godine, ukupno 33, a najmanji broj radova objavljen je u troboju za 2004.-2006. te za 2010. godinu. (Grafikon 4.).

Grafikon 4. Broj objavljenih radova u Vjesniku istarskog arhiva

Grafikon 5. Broj objavljenih radova razvrstanih po tematskim cjelinama u Vjesniku istarskog arhiva

Grafikon 5. prikazuje broj objavljenih radova u Vjesniku istarskog arhiva prema 9 tematskih cjelina koje su se navodile u pojedinim sveščićima. U časopisu je objavljeno 379 radova. Najviše je objavljeno radova u cjelini Osvrti-prikazi-vijesti, ukupno 205, Rasprava i

članaka je objavljeno 85. Radovi koji su uvršteni u cjelinu Arhivska obavijesna pomagala, objavljeno ih je ukupno 28, Članaka i rasprava iz arhivske teorije i prakse 23, dok je 15 radova objavljeno pod cjelinom Građa. Inventara i regesta je objavljeno 8, Nekrologa 12 te su objavljena 2 Izlaganja sa stručnog skupa i 1 Bibliografija.

5.2.6. Urednici

Uređivanjem znanstvenih časopisa bave se glavni urednici koji okupljaju niz suradnika i djeluju u organizaciji izdavača (nakladnika). Glavni urednici znanstvenih časopisa najčešće su ugledni znanstvenici iz područja koje pokriva časopis. Urednici svojim iskustvom i ugledom jamče ne samo kvalitetu članaka, nego i cijelog časopisa. Članovi uredništva suiskusni znanstvenici koji svojim znanjem i ugledom također mogu pridonijeti procjeni rukopisa, redovitosti objavljivanja i promidžbi časopisa. Imena glavnog urednika, članova uredništva i svih ostalih suradnika trebala bi se navesti na preliminarnim stranicama ako se radi o tiskanom časopisu ili na jasno vidljivom mjestu na početnoj mrežnoj stranici časopisa.⁷³

Uređivanjem zaprimljenih članaka bavi se uredništvo, provodeći stručnu redakciju teksta provjerava eventualne pogreške, podatke, povezanost i strukturu teksta. Konačnu odluku o prihvaćanju ili odbijanju rukopisa treba donijeti glavni i odgovorni urednik. Uredništvo se brine da predani rukopis bude izrađen prema uputama za autore u kojima je definirano kako treba izgledati rukopis nakon završetka stručnog uređivanja. Kada je rukopis stručno uređen i kada je sigurno da sadrži sve tekstne elemente, pristupa se jezičnom uređivanju teksta za koje su zaduženi lektori (ispravljanje pravopisnih i gramatičkih pogrešaka) i korektori (ponovno čitanje i traženje eventualnih pogrešaka u lektoriranom tekstu).⁷⁴

Temeljem Pravilnika o objavljivanju *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* i posebnih izdanja, uređivanje *Vjesnika* je izvršavao jedinstveni urednički odbor koji se sastoji od glavnog i odgovornog urednika i šest članova. Glavnog i odgovornog urednika birali su zborovi radnika Historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu iz redova znanstvenih i stručnih radnika koji se ističu radovima povijesne i arhivističke problematike s područja djelovanja Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu.

⁷³ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 67.

⁷⁴ Velagić, Zoran. *Uvod u nakladništvo*. Osijek : Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera Odsjek za informacijske znanosti, 2013. Str. 70.

Godina	Urednik	Ustanova
1964.-1965.	Đorđe Milović	Historijski arhiv Pazin
1966.-1977.	Danilo Klen	Historijski arhiv Rijeka
1978. – 1980.	Dražen Vlahov	Historijski arhiv Pazin
1981. – 1982.	Antun Giron	Historijski arhiv Rijeka
1983. i 1986. (vol. 27)	Dražen Vlahov	Historijski arhiv Pazin
1986. (vol. 28) – 1987.	Jadranka Kaloper-Bakrač	Historijski arhiv Rijeka
1988. – 1989.	Dražen Vlahov	Historijski arhiv Pazin

Tablica 3. Popis glavnih urednika *Vjesnika Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Po tri člana Uredničkog odbora birali su zborovi radnika svakog od navedenih arhiva na mandat od četiri godine. Tijekom mandata članova uredništva, Arhivi su mogli napraviti izmjenu ili dopunu pojedinih članova.⁷⁵ Ravnatelji arhiva po funkciji su članovi uredničkog odbora. Glavni i odgovorni urednik birao se između članova uredničkog odbora onog arhiva kojemu je povjerena priprema i izdavanje određenog broja *Vjesnika*. Glavni i odgovorni urednik birao se za svaki pojedini broj *Vjesnika* i mogao je biti ponovno izabran. Urednički odbor mijenjao je sjedište svake godine, odnosno, jedne je godine imao sjedište u Historijskom arhivu Pazin, a jedne godine u Historijskom arhivu Rijeka.⁷⁶ (Tablica 3.).

Godina	Urednik	Ustanova
1991.	Dražen Vlahov	Historijski arhiv Pazin
1992.-1997.; 2001.-2003.	Jakov Jelinčić	Historijski arhiv Pazin/Državni arhiv u Pazinu
2004.-	Ivan Jurković	Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Tablica 4. Popis glavnih urednika *Vjesnika istarskog arhiva*

⁷⁵ Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Pravilnik o objavljivanju Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu i posebnih izdanja*, br. 6/31, (17. XII. 1974.), kutija 8.

⁷⁶ Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Samoupravni sporazum o izdavanju Vjesnika Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu te posebnih izdanja Vjesnika*, br. 10, (1979.), kutija 36.

Glavni urednik *Vjesnika istarskog arhiva* također se birao iz redova zaposlenika do 2004. godine kada ulogu glavnog urednika preuzima osoba izvan ustanove, prof. dr. sc. Ivan Jurković. S vremenom se izmijenio i Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Ustanove pa su se u redovima uredničkog odbora i Izdavačkog savjeta našli i strani znanstvenici što je doprinijelo i kategorizaciji časopisa. (Tablica 4.).

5.3. Istraživanje na razini članka

5.3.1. Bibliografska opremljenost članaka

Razlike u strukturi članaka u pojedinim časopisima ovise o znanstvenom području koje pokriva određeni časopis, no više-manje u današnje vrijeme članci imaju ujednačenu strukturu. Autori, na temelju uputa koje objavljuje uredništvo, strukturiraju članke prije slanja. Osnovni elementi od kojih se sastoji članak mogu se podijeliti u dvije skupine. Prvu skupinu elemenata čine: naslov; podatak o autoru/autorima; sažetak; ključne riječi; tekst članka; popis korištene literature; eventualni prilozi, zahvale, izjave i sl.⁷⁷

Ime autora (jednog ili više) i naslov članka najosnovniji su identifikacijski elementi članka. Objavljivanje podatka o ustanovi u kojoj je autor zaposlen značajno je iz dva razloga. Prvi razlog počiva na pretpostavci da je znanstveni ugled ustanove povezan s kvalitetom članka. Drugi razlog proizlazi iz činjenice da je podatak o ustanovi važan i zbog lakšeg kontakta s autorom ako uz članak nije posebno navedena kontakt adresa.⁷⁸

Prva skupina elemenata	1964.-1965.	1966.-1967.	1968.	1970.	1971.	1972.	1973.	1974.	1975.-1976.
autor	X	X	X	X	X	X	X	X	X
adresa/ustanova								X	
naslov	X	X	X	X	X	X	X	X	X
sažetak	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tablica 5. Učestalost objavljivanja podatka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* od 1965. do 1976. godine

⁷⁷ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 90.

⁷⁸ Hebrang Grgić, Ivana. *Bibliografska...* Str. 81.

Prva skupina elemenata	1977.	1978.	1980.	1981.	1982.	1983.	1986.	1987.	1988.	1989.
autor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
adresa/ ustanova			X				X	X	X	X
naslov	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
sažetak	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tablica 6. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* od 1977. do 1989. godine

Tablice 5. i 6. prikazuju učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata (autor, ustanova/adresa, naslov, sažetak) u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. Znak X označava prisutnost pojedinog elementa u člancima. U časopisu se redovito u svim člancima navodi uz članak ime autora, naslov te sažetak na jednom od stranih jezika, a ustanova u kojoj je autor zaposlen ili adresa autora navodi se od 1974. godine s prekidima, tek od 1986. postignut je kontinuitet u redovitom navođenju adrese autora u člancima časopisa. Niti jedan članak uz tekst ne sadrži ključne riječi.

Prva skupina elemenata	1991.	1992.- 1993.	1994.- 1995.	1996.- 1997.	2001.- 2003.	2004.- 2006.	2007.- 2009.	2010.
autor	X	X	X	X	X	X	X	X
ustanova/adresa	X	X	X	X	X	X	X	X
naslov	X	X	X	X	X	X	X	X
sažetak	X	X	X	X	X	X	X	X
ključne riječi							X	X

Tablica 7. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 1991. do 2010. godine

Prva skupina elemenata	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
autor	X	X	X	X	X	X	X	X	X
ustanova/ adresa	X	X	X	X	X	X	X	X	X
naslov	X	X	X	X	X	X	X	X	X
sažetak	X	X	X	X	X	X	X	X	X
ključne riječi	X	X	X	X	X	X	X	X	X

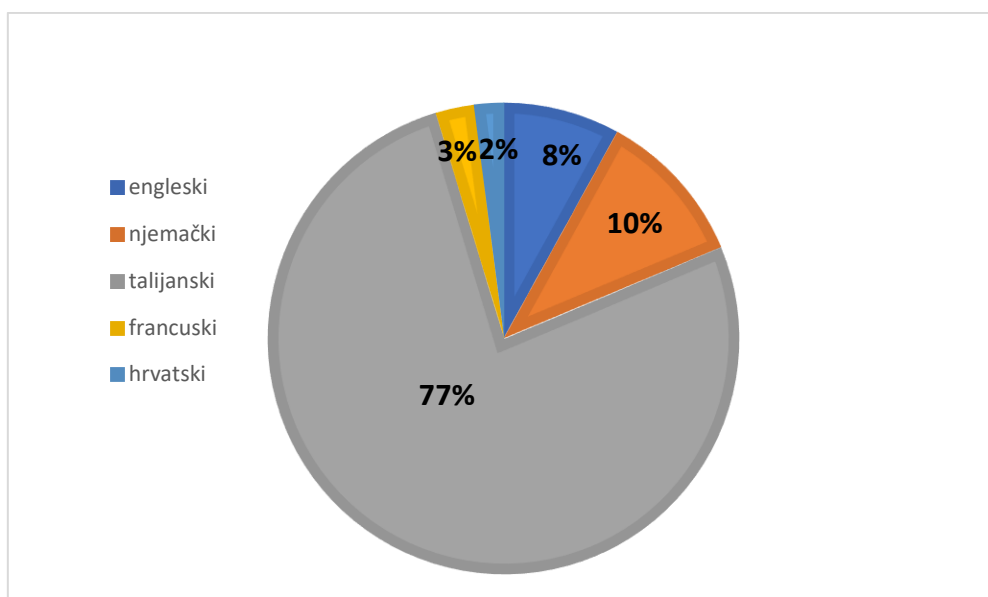
Tablica 8. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 2011. do 2019. godine

Podaci o učestalosti objavljivanja podataka prve skupine elemenata za časopis *Vjesnik istarskog arhiva* prikazani su u tablicama 7. i 8. U časopisu se u svim člancima redovito, od samog početka izlaženja časopisa, navodi ime autora i naslov članka te ustanova u kojoj je autor zaposlen ili osobna adresa autora.

Iza naslova i podataka o autorima obično slijedi sažetak rada uz kojeg se obično navode i ključne riječi. Prema UNESCO-ovim uputama sažetak ima tri osnovna zadatka:

- omogućiti znanstvenicima koji se bave temom članka prosudbu je li im sadržaj članka zanimljiv;
- pružiti čitateljima kojima članak predstavlja granični interes što je moguće više informacija tako da ne moraju čitati cijeli tekst;
- olakšati rad sastavljačima referentnih časopisa kako bi se poboljšale informacijske službe u području.⁷⁹

Sažetak sadrži nove podatke iz članka kako vrijedna informacija ne bi bila skrivena, primjerice opseg postupka, stupanj točnosti, najvažnije numeričke rezultate, metode, temeljne principe novih metoda. Iako je ustaljeno pravilo pisanje sažetka na jeziku članka, nije isključeno objaviti i sažetke na još jednom ili više jezika. Sažeci mogu biti objavljeni i na kraju članka.⁸⁰

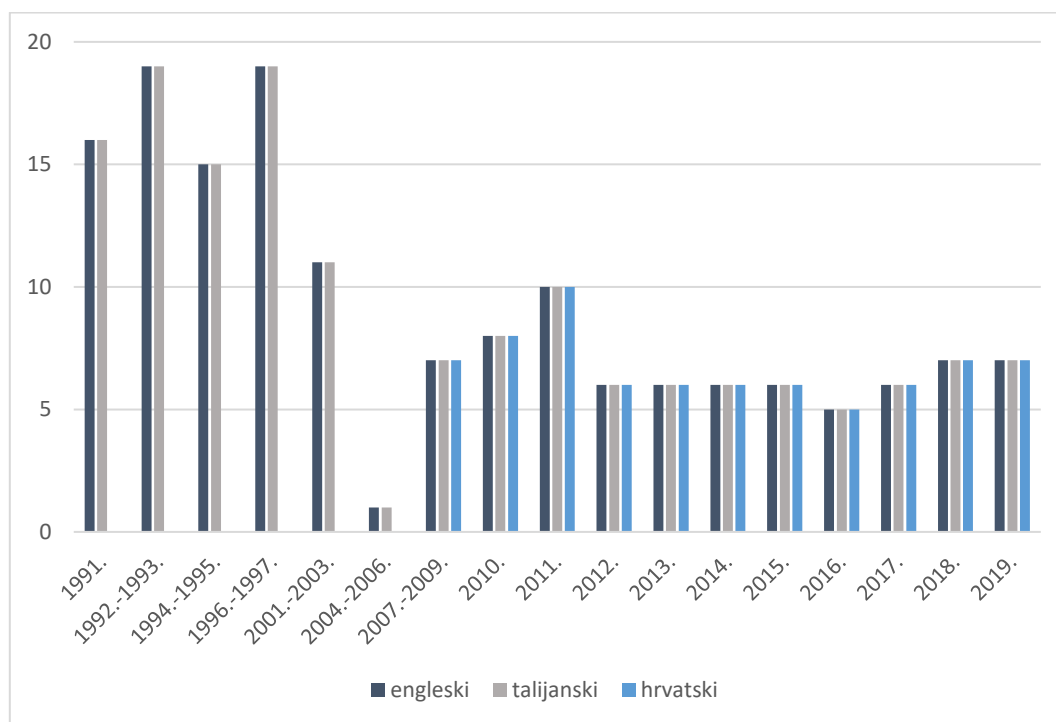

Grafikon 6. Jezici sažetaka članaka u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

⁷⁹ UNESCO. *Upute za pripremu radova za objavljivanje*. // Informatologia Jugoslavica. 3, 1-4(1971), str. 122.

⁸⁰ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 90.

U *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* tiskani su članci isključivo na hrvatskom jeziku. Grafikon 6. prikazuje kojim jezicima su pisani sažeci u časopisu izraženi u postocima. Sažeci članaka nalazili su se na kraju članka na jednom od stranih jezika (francuski, engleski, njemački, ili talijanski). Najviše članaka sadrži sažetke na talijanskom jeziku (115 članaka ili 77%), 16 članaka sadrži sažetke na njemačkom jeziku (10%), na engleskom jeziku 12 članaka (8%), na francuskom 4 članka (3%) i na hrvatskom, odnosno jeziku članka, 3 članka (2%).

Grafikon 7. Jezici sažetaka članaka u *Vjesniku istarskog arhiva*

Vjesnik istarskog arhiva od 1991. do 2019. godine objavljuje članke uglavnom na hrvatskom jeziku. U sv. 20 (2013) i sv. 22 (2015) časopisa objavljena su dva članka na talijanskom i u sv. 21 (2014) jedan članak na slovenskom jeziku. Pomoću grafikona 7. prikazano je kojim jezicima su pisani sažeci članaka u *Vjesniku istarskog arhiva*. Na početku članaka nalazi se sažetak na jeziku članka, a na kraju teksta članka nalaze se sažeci na engleskom i talijanskom jeziku od sv. 1 (1991) do sv. 11-13 (2004-2006), a od sv. 14-16 (2007-2009) objavljuvani su sažeci na tri jezika: engleski, talijanski i hrvatski. Objavljeni članci na talijanskom i slovenskom jeziku sadrže također sažetke na navedena tri jezika. Od sv. 14-16 (2007-2009) uz sažetak ispod naslova nalaze se i ključne riječi na hrvatskom, engleskom i talijanskom jeziku (tablica 8.). Članak na slovenskom jeziku uz ključne riječi na hrvatskom, engleskom i talijanskom sadrži i ključne riječi na slovenskom jeziku.

Druga skupina elemenata koji se navode uz članak, a koje dodaje uredništvo nakon prihvaćanja rada je: klasifikacijska ili druga oznaka članka, kategorija članka, datum primitka ili datum prihvaćanja članka, podaci o časopisu i tekući naslov. Klasifikacijska oznaka članka određuje pojedini članak i razlikuje se od oznake na razini časopisa. Najčešće se koristi Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK), ali se neki časopisi mogu koristiti i drugim klasifikacijama specifičnim za područje koje pokrivaju. Uz članak se mogu objavljivati i identifikacijske oznake, primjerice oznaka DOI, koja ne opisuje sadržaj članka, nego ga jednoznačno identificira. Časopisu se tijekom uređivanja dodaje i tekući naslov koji se objavljuje na svakoj stranici časopisa (ili na dvjema susjednim stranicama), najčešće na gornjoj margini, a sadrži podatke nužne za brzu identifikaciju članka i časopisa u kojem je objavljen. Potpuni tekući naslov donosi podatke potrebne za identifikaciju sveščića časopisa (potpuni ili skraćeni naslov časopisa, broj sveska, broj sveščića, kalendarska godina) i konkretnog članka kojem stranica pripada (imena autora, potpuni ili skraćeni naslov članka, opseg članka). Tekući naslov služi za brzu i preciznu identifikaciju i pronalaženje svakog priloga unutar časopisa. U potpunom obliku ne navodi se na prvoj stranici članka jer na njoj već postoje podaci o naslovu i autoru.⁸¹ Datum primitka članka u uredništvo temelji se na intelektualnom vlasništvu iz kojeg proizlazi da znanstvene informacije mogu biti ispravno vrednovane i korištene samo ako je poznato tko i kada ih je stvorio te gdje su objavljene.⁸²

Druga skupina elemenata	1983.	1986.	1987.	1988.	1989.
UDK oznaka	X	X	X	X	
datum primitka				X	
tekući naslov		X	X	X	X

Tablica 9. Učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

U časopisu *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci Pazinu* podaci iz druge skupine elemenata (tekući naslov, datum primitka i datum prihvaćanja članka, UDK oznaka) navode se uz članke tek od sv. 26 (1983). Učestalost objavljivanja tih podataka prikazano je u tablici 9.

⁸¹ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 97.-100.

⁸² Šercar, Tvrtko. *Nav. dj.* Str. 179.

Vidljivo je da članci sadrže oznaku UDK od sv. 26 (1983). Datum primitka članka navodi se samo u sv. 30 (1988), dok u brojevima prije i nakon nije naveden datum prihvaćanja i datum primitka. Tekući naslov u časopisu se navodi u potpunosti od sv. 28. (1986) na svakoj stranici članka, neovisno pripada li članak cjelini radova, arhivskoj građi, inventarima i registima ili člancima i raspravama.

Druga skupina elemenata	1991.	1992.- 1993.	1994.- 1995.	1996.- 1997.	2001.- 2003.	2004.- 2006.	2007.- 2009.	2010.
UDK oznaka	X	X	X	X	X	X	X	X
DOI oznaka								
datum primitka	X	X	X	X	X			
tekući naslov	X	X	X	X	X		X	X

Tablica 10. Učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 1991. do 2010. godine

Druga skupina elemenata	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
UDK oznaka	X	X	X	X	X	X	X	X	X
DOI oznaka							X	X	X
datum primitka									
tekući naslov	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tablica 11. Učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 1991. do 2010. godine

Pomoću tablica 10. i 11. prikazana je učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva*. Časopis *Vjesnik istarskog arhiva* od početka izlaženja navodi kod članaka UDK oznaku, a od 2017. godine i oznaku DOI. U prvih 5 sveščića časopisa u člancima se navodio datum primitka rada, dok se datum prihvaćanja rada ne navodi niti u jednom sveščiću časopisa. Tekući naslov u cijelosti (ime autora, naslov članka, opseg članka, skraćeni naslov časopisa, broj sveska i sveščića, kalendarska godina) navodi se od sv. 1 do sv. 6-7. Od sv. 8-9 tekući naslov sadrži ime autora, naslov članka, skraćeni naslov časopisa

i broj sveska. Kod cjelina Osvrti, Prikazi, Vijesti i Nekrolozi tekući naslov je naveden, ali sadrži samo naslov tematske cjeline, skraćeni naslov časopisa i broj sveska bez imena autora teksta.

Još jedan od elemenata kojeg dodaje uredništvo jest kategorija članka određena na temelju provedene recenzije. Recenzija je postupak kojim se ocjenjuje nečije znanstveno djelovanje od strane stručnjaka, neovisno je li riječ o prijedlogu znanstvenog projekta, rukopisu pripremljenog za objavljivanje u znanstvenom časopisu i sl.⁸³ Glavni urednik pronalazi recenzente koji utvrđuju originalnost i kvalitetu rukopisa. Tri su važne svrhe recenziranja rukopisa:

- osigurati citiranje relevantne literature u objavljenom članku;
- spriječiti objavljivanje neznanstvenih članaka
- popraviti način prikazivanja rezultata i stila pisanja.⁸⁴

Prema UNESCO-ovim uputama za pripremu znanstvenih članaka postoje tri osnovne kategorije – izvorni znanstveni rad, pregledni rad i bilješka ili prethodno priopćenje. Izvorni znanstveni rad (engl. *original scientific paper*) donosi opis novih rezultata istraživanja. Tekst izvornog znanstvenog rada napisan je tako da bilo koji znanstvenik koji se bavi istim područjem na temelju navedenih podataka može ponoviti eksperiment i postići opisane rezultate s jednakom točnošću ili može ponoviti autorova zapažanja i donijeti mišljenje o opisanim pronalascima. Pregledni rad (engl. *a subject review paper*) sadrži cjelovit prikaz stanja određenog područja teorije ili njezine primjene, kritički osvrt i ocjenu.⁸⁵ Razlikujemo narativan i sustavan pregledni rad. Narativan pregledni rad (engl. *narrative review*) pruža kritički pregled literature, a sustavan pregledni rad (engl. *systematic review*) koristeći se podacima iz prethodno objavljenih istraživanja pokušava odgovoriti na konkretne probleme.⁸⁶ Bilješka ili prethodno priopćenje (engl. *provisional communication or preliminary note*) je djelo koje sadrži znanstvene spoznaje, ali bez dovoljno pojedinosti koje bi omogućile čitatelju provjeru iznesenih podataka.⁸⁷ Osim ovih triju glavnih kategorija članaka, ponekada se časopisu dodaju još neke kategorije, primjerice, stručni rad, istraživanje, izlaganje sa skupa, uvodnik ili pismo. Stručni rad (engl. *professional paper*) prikazuje određeno područje i sadrži doprinos primjeni poznatih rezultata i njihovu prilagođavanju potrebama prakse. Istraživanje (engl. *research paper*) je tekst koji nudi rezultate istraživanja koji ne predstavljaju nove spoznaje u određenom području, ali ipak

⁸³ Petrak, Jelka. *Bibliometrijski pokazatelji u ocjenjivanju znanstvenog rada: objavljivanje i ocjenjivanje rezultata znanstvenog rada*. // Liječnički vjesnik. 123, 3/4(2001), str. 78.

⁸⁴ Silobrić, Vlatko. *Kako sastaviti, objaviti i ocijeniti znanstveno djelo*. 6. dopunjeno izd. Zagreb : Medicinska naklada, 2008. Str. 116.

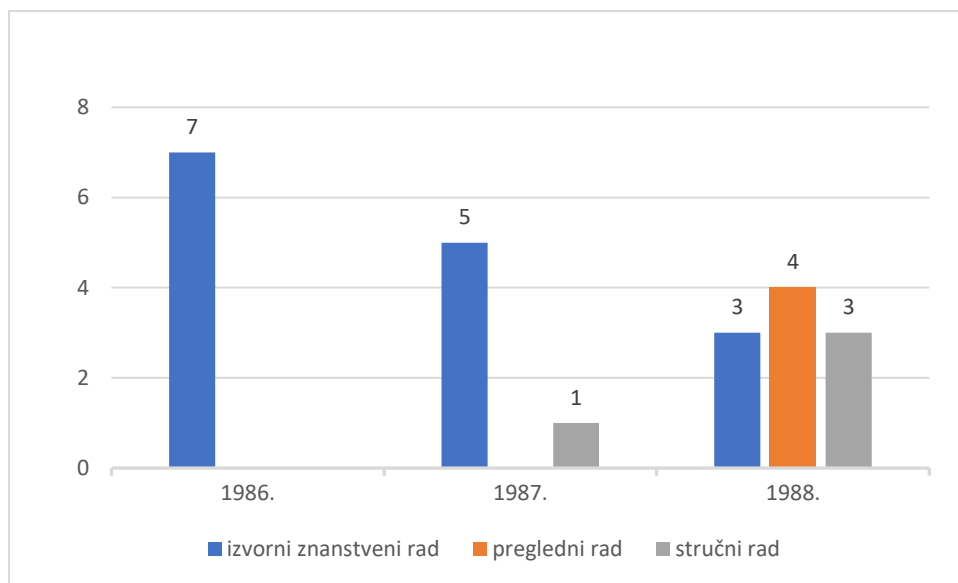
⁸⁵ UNESCO. *Upute za pripremu radova za objavljivanje*. // Informatologia Jugoslavica. 3, 1-4(1971), str. 114.

⁸⁶ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 98.

⁸⁷ UNESCO. *Upute...* Str. 114.

pomažu shvaćanju postojećeg stanja. Najčešće je istraživanje u obliku intervjua, ankete ili sličnih metoda ispitivanja. U časopisima se može objaviti i izlaganje sa stručnih ili znanstvenih skupova (engl. *conference paper*) i tekstove kraće od članaka, pisma, koja donose informacije o novim otkrićima ili osvrte na nova istraživanja. Pojedini časopis objavljuju i uvodne članke, tzv. uvodnike. Najčešće ih piše glavni urednik uvodeći čitatelja u teme koje časopis obrađuje, a koje su namijenjene ciljanoj znanstvenoj zajednici.⁸⁸

U časopisu *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* kategorizacija članaka navodi se od sv. 28. Grafikon 8. prikazuje godine od kada se u časopisu navodi kategorizacija članaka te broj kategoriziranih članaka. U tome vremenskom periodu najviše članaka ocijenjeno je kao izvorni znanstveni rad (15 radova), a jednak broj članaka ocijenjen je kao pregledni (4 rada) i stručni rad (4 rada). U izvještaja o radu Uredničkog odbora Vjesnika historijskih arhiva Rijeka i Pazin navodi se da se rukopisi primljeni radi objavljivanja u Vjesniku daju na recenziju stručnim i naučnim radnicima kompetentnim za određeno područje.

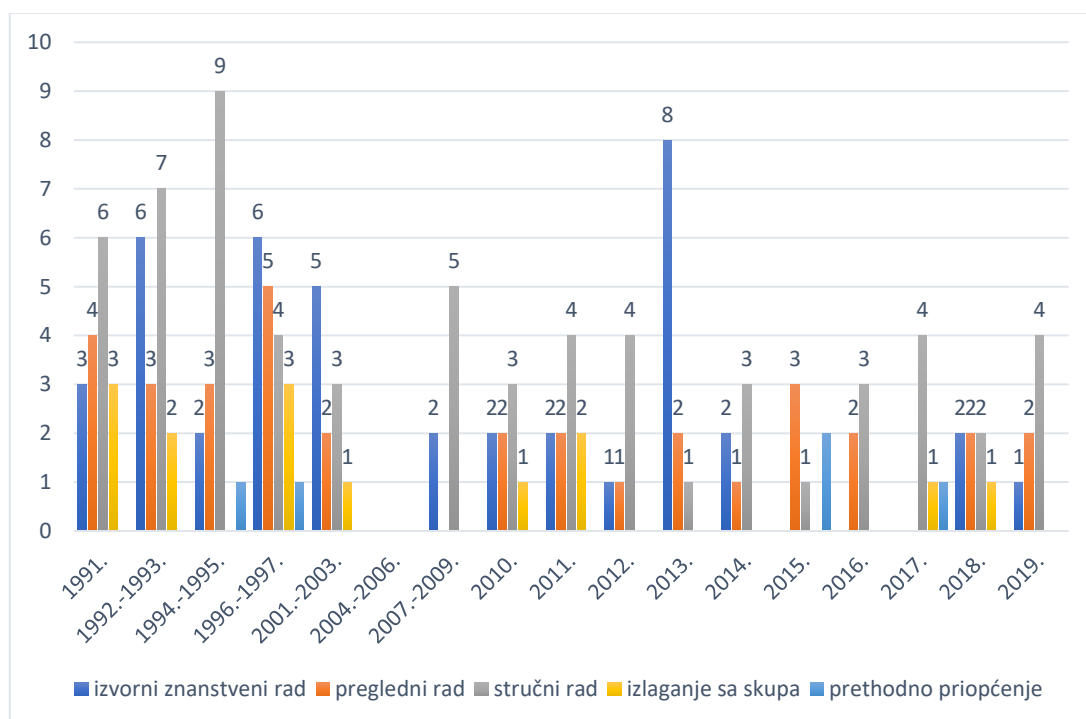
Grafikon 8. Kategorizacija članaka u Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu

Recenzente je birao urednički odbor i prema procjeni mogao je odrediti i više recenzenata, ako je mišljenje prvog recenzenta bilo negativno ili je autor tražio još jednog recenzenta. U pojedinim slučajevima urednički odbor mogao je povjeriti određivanje recenzenata glavnom i

⁸⁸ Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi...* Str. 99.

odgovornom uredniku.⁸⁹ Recenzenti su navođeni u impresumu časopisa od sv. 18 do sv. 23 te od sv. 25 do 31, ali kategorizacija članka navodi se uz tekst članka samo u tri broja časopisa.

Vjesnik istarskog arhiva navodi kategorizaciju članka od sv. 1 časopisa. Grafikon 9. prikazuje koliko je objavljeno kategoriziranih radova u časopisu. Najviše je kategorizirano radova kao stručni rad, ukupno 63, dok kategoriju izvorno znanstvenog rada ima 42 rada. Kategoriju preglednog rada ima 34, izlaganje sa skupa 14 i kategoriju prethodno priopćenje 5 radova. U sv. 11-13 nema kategoriziranih radova iz razloga što časopis sadrži popis crkvenih i državnih matičnih knjiga na području Istarske županije.

Grafikon 9. Kategorizacija članka u *Vjesniku istarskog arhiva*

U časopisu su u impresumu navođeni recenzenti do sv. 17. Temeljem Pravilnika o izdavačkoj djelatnosti Državnog arhiva u Pazinu rukopisi primljeni radi objavljivanja u *Vjesniku* daju se na recenziju stručnim i znanstvenim osobama kompetentnim za određeno područje. Recenzente određuje Urednički odbor, a u pravilu se za svaki rad određuje dva

⁸⁹ Državni arhiv u Pazin, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Samoupravni sporazum o izdavanju Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu te posebnih izdanja Vjesnika*, br. 10 (1979.), kutija 36.

recenzenta. Ako se autor ne slaže s klasifikacijom djela, a mišljenja recenzenata su podijeljena, odluku o znanstvenoj težini članka određuje glavni i odgovorni urednik.⁹⁰

⁹⁰ *Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Državnog arhiva u Pazinu*. KLASA: 003-05/19-03/01, URBROJ: 2163-56-01-19-1 (1. travnja 2019.), čl. 26.

5.4. Zaključak istraživanja

Provedenim istraživanjem uočene su razlike i sličnosti u uređivanju časopisa *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* i *Vjesnika istarskog arhiva*. Oba časopisa sadrže radove iz arhivske struke, prikaze i osvrte te pripadaju kategoriji znanstvenih časopisa. *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* je neaktivan časopis, ali objavljen u otvorenom pristupu, dok *Vjesnik istarskog arhiva* i dalje izlazi i dostupan je u otvorenom pristupu, što je i jedan od razloga da sadrži potpunije elemente proučavanja. Također, razlika je i u uređivačkoj politici. Naime, *Vjesnik istarskog arhiva* izlazi kao samostalno izdanje Državnog arhiva u Pazinu, dok je *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* izlazio kao zajedničko izdanje arhiva u Rijeci i Pazinu pa je bilo teže upravljati uredništvom. Zanimljivo je da, iako je uređivačka politika *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* bila podijeljena, časopis je uspijevaao održavati kontinuitet izlaženja, što je utjecalo na odluku o nastavku objavljivanja časopisa istog/sličnog sadržaja, ali pod nazivom *Vjesnik istarskog arhiva*, kao samostalno izdanje Državnog arhiva u Pazinu.

6. Zaključak

Arhivi predstavljaju ustanove koje se bave prikupljanjem, čuvanjem i davanjem gradiva na korištenje, a nastali su iz potrebe čuvanja zapisa o prošlim političkim i gospodarskim događajima. U Hrvatskoj se spisi prikupljaju još u 13. stoljeću, ali tek u 20. stoljeću arhivi se osnivaju kao samostalne ustanove koje trajno čuvaju, stručno obrađuju i daju na korištenje arhivsko gradivo. Pravni zakoni koji su važni za djelovanje arhiva na području Republike Hrvatske i koji su doprinijeli širenju mreže arhiva su Opći zakon o državnim arhivima iz 1950., Zakon o arhivskom gradivu i arhivima iz 1997. i 2018. godine. Uz svoje stručne aktivnosti, zaštita, obrada i omogućavanje dostupnosti arhivskog gradiva, arhivi njeguju i izdavačku djelatnost objavljujući časopise, monografije, kataloge izložbi te na taj način pokušavaju popularizirati svoje djelovanje, ali i korisnicima približiti građu koju posjeduju. Državni arhiv u Pazinu osnovan je 1958. godine. Iako je relativno mlad arhiv, ustanova se može pohvaliti svojom bogatom izdavačkom djelatnošću. Među svojim izdanjima, monografijama i katalogima izložbi, središnje mjesto zauzimaio je znanstveni časopis arhivske struke, *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, prvi znanstveni časopis kojeg je ustanova objavljivala zajedno s Državnim arhivom u Rijeci, a čije je izdanje odigralo ulogu u pokretanju časopisa *Vjesnik istarskog arhiva*, koji izlazi i danas u kontinuitetu. *Vjesnik istarskog arhiva* je časopis s međunarodnim uredništvom, koji objavljuje znanstvene i stručne radove, prikaze, vijesti iz arhivske struke. Iako uvijek postoji prostora za poboljšanje, uredništvo se trudi pratiti norme i standarde za pisanje članaka i uređivanje časopisa.

7. Popis priloga

Grafikon 1. Učestalost izlaženja *Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Grafikon 2. Broj objavljenih radova u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Grafikon 3. Broj objavljenih radova razvrstanih po tematskim cjelinama u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Grafikon 4. Broj objavljenih radova u *Vjesniku istarskog arhiva*

Grafikon 5. Broj objavljenih radova razvrstanih po tematskim cjelinama u *Vjesniku istarskog arhiva*

Grafikon 6. Jezici sažetaka članaka u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Grafikon 7. Jezici sažetaka članaka u *Vjesniku istarskog arhiva*

Grafikon 8. Kategorizacija članaka u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Grafikon 9. Kategorizacija članaka u *Vjesniku istarskog arhiva*

Slika 1. Prvi broj *Vjesnika istarskog arhiva*

Slika 2. Prvi broj *Vjesnika historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu*

Tablica 1. Numeracija godišta i sveščića i paginacija u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Tablica 2. Numeracija godišta i sveščića i paginacija u *Vjesniku istarskog arhiva*

Tablica 3. Popis glavnih urednika *Vjesnika Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Tablica 4. Popis glavnih urednika *Vjesnika istarskog arhiva*

Tablica 5. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* od 1965. do 1976. godine

Tablica 6. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu* od 1977. do 1989. godine

Tablica 7. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 1991. do 2010. godine

Tablica 8. Učestalost objavljivanja podataka prve skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 2011. do 2019. godine

Tablica 9. Učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*

Tablica 10. Učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 1991. do 2010. godine

Tablica 11. Učestalost objavljivanja podataka druge skupine elemenata uz članke u *Vjesniku istarskog arhiva* od 1991. do 2010. godine

8. Literatura

Arhiv. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=3764> (15.3.2020.).

Časopis. // Hrvatska enciklopedija. Mrežno izd. Zagreb : Leksikografski zavod Miroslav Krleža, cop. 2020. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=13196> (5.5.2020.).

Djelatnost. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/djelatnost/> (24.3.2020.).

Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Zapisnik sjednice Radne zajednice Historijskog arhiva u Rijeci*, dok. 72 (12. VI. 1965), kutija 8.

Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Pravilnik o objavljivanju Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu i posebnih izdanja*, br. 6/31, (17. XII. 1974.), kutija 8.

Državni arhiv u Pazin, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Samoupravni sporazum o izdavanju Vjesnika historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu te posebnih izdanja Vjesnika*, br. 10 (1979.), kutija 36.

Državni arhiv u Pazinu, HR-DAPA-860, Državni arhiv u Pazinu, *Odluka o raskidanju SAS-A o izdavanju Vjesnika Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu i Posebnih izdanja i osnivanju Vjesnika istarskog arhiva*, dok. 285 (25. VI. 1990.), kutija 60.

Glagoljski rukopisi. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/glagoljski-rukopisi/> (25.3.2020.).

Hammer, Mladenka. *Bibliografija I – XXX.* // *Vjesnik Historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*, 31 (1989), str. 7-8.

Hebrang Grgić, Ivana. *Bibliografska opremljenost i dostupnost članaka u hrvatskim znanstvenim časopisima.* // *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*. 50, 1/2(2007), str. 79-88.

Hebrang Grgić, Ivana. *Časopisi i znanstvena komunikacija.* Zagreb : Ljevak, 2016.

Hebrang Grgić, Ivana. *Kratka povijest knjižnica i nakladnika s kodovima i aplikacijom.* Zagreb : Ljevak, 2018.

Horvat, Aleksandra, Živković, Daniela. *Između javnosti i privatnosti : knjižnice u vremenu e-knjige.* Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2012.

Hrvatski ured za DOI. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <https://www.nsk.hr/doi/> (6.4.2020.).

Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti / uredila Ivana Hebrang Grgić. Zagreb : Školska knjiga, 2015.

ISSN ured za Hrvatsku. // Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/issn/> (6.4.2020.).

ISSN International Centre. // International identifier for serials and other continuing resources, in the electronic and print world. Dostupno na: <https://www.issn.org/the-centre-and-the-network/our-mission/the-international-centre-for-the-registration-of-serial-publications-cieps/> (6.4.2020.).

Istarski bilježnici. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/istarski-biljeznici/> (25.3.2020.)

Ivanović, Jozo. *Priručnik iz arhivistike : 1. dio.* Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2010.

Izdavačka djelatnost. // Hrvatski državni arhiv. Dostupno na: <http://www.arhiv.hr/O-nama/Djelatnost/Izdava%C4%8Dka-djelatnost> (24.3.2020.).

Jelinčić, Jakov; Nella, Lonza. *Statut dvigradske općine : Početak 15. stoljeća.* Pazin - Kanfanar : Državni arhiv u Pazinu, 2007.

Kolanović, Josip. *Arhivistika i povijest upravnih institucija.* // Arhivski vjesnik. 34-35(1991-1992), str. 9-20.

Nacionalni plan razvoja arhivske djelatnosti za razdoblje 2020.-2025. // Ministarstvo kulture. Dostupno na:

<https://www.minkulture.hr/userdocsimages/T%20H%20U%20M%20BO%20V%20I/Novi%20direktorij/KONA%C4%8CNO%20Prijedlog%20-%20Nacionalni%20plan%20razvoja%20arhivske%20djelatnosti%202019%20-%202014.11.2019.pdf> (20.3.2020).

Orbanić, Elvis. *Povijest i baština Državnog arhiva u Pazinu.* 2017. // Matica hrvatska. Dostupno na: <http://www.matica.hr/hr/519/povijest-i-bastina-drzavnog-arhiva-u-pazinu-27026/> (18.3.2020.).

Otvorenost u znanosti i visokom obrazovanju / uredila Ivana Hebrang Grgić. Zagreb : Školska knjiga, 2018.

Pandžić, Miljenko. *Arhivi i pismohrane u doba Hrvatskog kraljevskog vijeća (1767-1779).* Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 2005.

Petrak, Jelka. *Bibliometrijski pokazatelji u ocjenjivanju znanstvenog rada: objavljivanje i ocjenjivanje rezultata znanstvenog rada.* // Liječnički vjesnik. 123, 3/4(2001), str. 77-81.

Petrec, Tatjana; Hebrang Grgić, Ivana; Krivić Lekić, Martina. *Izdavačka djelatnost Državnog arhiva u Bjelovaru u kontekstu izdavaštva ostalih hrvatskih arhiva : bibliografija publikacija bjelovarskog arhiva.* // Arhivski vjesnik. 56(2013), str. 289-306.

Posebna izdanja. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/posebna-izdanja/> (25.3.2020.).

Pravilnik o izdavačkoj djelatnosti Državnog arhiva u Pazinu. KLASA: 003-05/19-03/01, URBROJ: 2163-56-01-19-1 (1. travnja 2019.), čl. 26.

1.Istarski povijesni biennale (22. - 24.5.2003.). // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/1-istarski-povijesni-biennale-22-24-5-2003/> (25.3.2020.).

Rješenje o osnivanju Kotarskog arhiva kotara Pula. // Službeni vjesnik Narodnog odbora kotara Pula. 8(1958), čl. 1.

Rješenje o historijskom arhivu Kotara Pula. // Službeni vjesnik Narodnog odbora kotara Pula. 13(1960), čl. 1.

Silobrčić, Vlatko. *Kako sastaviti, objaviti i ocijeniti znanstveno djelo.* 6. dopunjeno izd. Zagreb : Medicinska naklada, 2008.

Stulli, Bernard. *Arhivistika i arhivska služba : studije i prilozi.* Zagreb : Hrvatski državni arhiv, 1997.

Stulli, Bernard. *Pregled povijesnog razvitka zaštite arhivalija na područjima Historijskih arhiva u Pazinu i Rijeci.* // Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu. 23(1980), str. 11-44.

Šercar, Tvrtko. *Komunikacijska filozofija znanstvenih časopisa.* Zagreb : Globus, 1988.

Ten years on from the Budapest Open Access Initiative: setting the default to open. // Budapest Open Access Initiative. Dostupno na: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/boai-10-recommendations> (6.5.2020.).

UNESCO. *Upute za pripremu radova za objavljivanje.* // Informatologia Yugoslavica. 3, 1-4(1971).

Unutarnje ustrojstvo. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/unutarnje-ustrojstvo/> (24.3.2020.).

Upute suradnicima. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: https://dapa.hr/wp-content/uploads/upute_suradnicima_VIA.pdf (8.4.2020.).

Upute za uređivanje i oblikovanje časopisa. // Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Dostupno na:

<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Znanost/ZnanstvenaInfrastruktura/Upute%20za%20ure%20ivanje%20i%20oblikovanje%20%C4%8Dasopisa.pdf> (7.4.2020.).

Uvodno o projektu i portalu Hrčak. // Hrčak. Dostupno na:

<https://hrcak.srce.hr/index.php?show=text&str=vise> (10.5.2020.).

Velagić, Zoran. *Uvod u nakladništvo*. Osijek : Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera Odsjek za informacijske znanosti, 2013.

Verona, Eva. *Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga : Prvi dio odrednice i redalice*. 2. izmijenjeno izd. Zagreb : Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1986.

Vjesnik istarskog arhiva. // Državni arhiv u Pazinu. Dostupno na: <https://www.dapa.hr/vjesnik-istarskog-arhiva-via/> (25.3.2020.).

Vlahov, Dražen. *Historijski arhiv Pazin : Osnivanje, razvoj i perspektiva*. // *Vjesnik historijskih arhiva u Rijeci i Pazinu*. 23(1980), str. 45-53.

Vlahov, Dražen. *Riječ urednika*. // *Vjesnik istarskog arhiva*. 32, 1(1991), str. 13-14.

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima. // *Narodne novine*. 105(1997), čl. 70.

Zakon o arhivskom gradivu i arhivima. // *Narodne novine*. 61(2018), čl. 3.

Zbornik javnih predavanja 1 / uredila Maja Cerić et al. Pazin : Državni arhiv u Pazinu, 2011.

Zora dalmatinska. Stare hrvatske novine-pregledavanje. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=1485C980-43BD-4E00-8D9B-3BE35378D48B> (5.5.2020.).

Živković, Daniela. *Elektronička knjiga*. Zagreb : Multigraf, 2001.